ՀԱԿԱԿՈՌՈՒՊՑԻՈՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՆԱԽԱԶԵՌՆՈՒԹՅԱՆ (ՀԱՆ) ՀԵՏԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ ՁԵԿՈՒՅՑ

«ՆԻԿՈԼԻ ՀԱՍՏԻՔԱՅԻՆ ԴԱՀԻՃԸ»: ՄՀԵՐ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ. ՄԵԾ ՓՈՂԵՐՆ ԻՐԵՆՑ ՄԱՐԴԻԿ ՈՒՆԵՆ

Գործող անձ՝	Միեր Գրիգորյան

«Իլյիչից մինչև Իլյիչ՝ առանց սրտի կաթվածի ու անդամալուծության»: Այս խոսքերը քաջածանոթ են ավագ սերնդի ներկայացուցիչներին: Այսպես էին բնութագրում Անաստաս Միկոյանի քաղաքական զարմանալի երկարակեցությունը. նա կարողացավ խորհրդային իշխանության վերին օղակներում իր դիրքը պահպանել թե՛ Լենինի, թե՛ Ստալինի, թե՛ Խրուշչովի, թե՛ Բրեժնևի օրոք: Անշուշտ, Միկոյանին ու մեր հետաքննության հերոսին քաղաքական կշռով համեմատելը առնվազն անտեղի կլիներ: Բայց մի առումով Միեր Գրիգորյանը միանգամայն կարող է հավակնել յուրօրինակ ռեկորդի. նա ևս զարմանալի կենսունակություն է դրսևորել՝ Ազատիչից մինչև Վովաևիչ:

Իրոք, կառավարության կազմում Գրիգորյանի պաշտոնավարման ավելի քան ութ տարիների ընթացքում քաղաքական իրադրություն է փոխվել, լուրջ ցնցումներ են տեղի ունեցել, բազմաթիվ բարձրաստիճան պաշտոնյաներ են հեռացել, նախկին իշխանական թիմերն իրենց տեղը զիջել են նորերին: Իսկ նա ինչպես նստած էր իր աթոռին, այնպես էլ մնացել է, ընդ որում՝ տարեցտարի նրա լիազորությունների շրջանակը միայն ընդլայնվում է: Այս մարդը եկել է բանկային համակարգից, պահպանել ֆինանսական կապերը նախկին գործարար միջավայրի հետ և աստիճանաբար ազդեցություն ձեռք բերել պետական կառավարման գրեթե բոլոր առավել զգայուն ուղղությունների վրա: Համաձայնեք՝ այստեղ մտածելու բան կա:

Արտաքուստ Միեր Գրիգորյանը միանգամայն պատկառելի պաշտոնյայի տպավորություն է թողնում. մտավորականի արտաքին, շփման զուսպ ձև, ոչ մի աղմկահարույց քաղաքական հայտարարություն: Սակայն ընդդիմադիր միջավայրում նրան անվանում են բանկային սեկտորի ստվերային հովանավոր, մեղադրում «բանկային շորթմանը» աջակցելու մեջ, իսկ մի պահ նրան նույնիսկ բնորոշեցին որպես «Նիկոլի հաստիքային դահիճ»: Եվ սա այն դեպքում, երբ փոխվարչապետն ինքը նախընտրում է մնալ ստվերում՝ չներքաշվելով հրապարակային քաղաքական մարտերի մեջ: Թերևս նման ազդեցիկ դիրք զբաղեցնող մարդու համար այսպիսի ոչ հրապարակային գործելակերպը բավական հարմար է:

Ոչ պակաս ուշագրավ է նաև ամենատարբեր քաղաքական ժամանակաշրջանների ներկայացուցիչների հետ հարաբերությունները պահպանելու նրա կարողությունը: Գրիգորյանին պարգևատրել են Արցախի նախագահ Բակո Սահակյանը և Հայաստանի նախագահ Սերժ Սարգսյանը, իսկ 2026 թվականին Նիկոլ Փաշինյանի ներկայացմամբ նա արժանացել է «Հայրենիքին մատուցած ծառայությունների համար» 1-ին աստիճանի շքանշանի: Հայաստանի նորագույն պատմության ամենադրամատիկ ժամանակաշրջաններից մեկում առաջին նախագահ Լևոն Տեր-Պետրոսյանը, դատելով քաղաքական ճգնաժամից դուրս գալու իր առաջարկած սցենարից, նրան տեսնում էր որպես անցումային կառավարության հնարավոր ղեկավար: Մի խոսքով՝ շրջապատի քաղաքական նախասիրությունները փոխվում էին, իսկ Գրիգորյանը շարունակում էր պահանջված մնալ:

Ուրեմն այս մարդուն ո՞ր ճամբարին դասել՝ ռուսամե՞տ, թե՞ արևմտամետ: Այսպիսի վեճեր արդեն տարիներ շարունակ են ընթանում: Մինչդեռ շատ ավելի հետաքրքիր է հետևել ոչ թե փոխվարչապետի ենթադրյալ աշխարհաքաղաքական համակրանքներին, այլ նրա

ֆինանսական շահերին ու գործարար կապերին: Այստեղ բացահայտվում են շատ ավելի որոշակի հանգամանքներ, որոնցից մի քանիսն անմիջականորեն առնչվում են պետության որոշումներին:

Իշխանության մեջ Գրիգորյանի գտնվելու ընթացքում հայկական բանկերի զուտ շահույթն աճել է գրեթե յոթ անգամ: Առաջին տեղ է դուրս եկել Արդշինբանկը, որը նախկինում ղեկավարել է ներկայիս փոխվարչապետը: Ընդ որում՝ կառավարություն տեղափոխվելը նրա համար չի նշանակել վերջնական հրաժեշտ նախկին բանկային միջավայրին. Արդշինբանկի հետ ֆինանսական կապերը պահպանվել են նաև պետական պաշտոնում նշանակվելուց հետո: Բանկն էլ հայտնվել է պետական ֆինանսական որոշումների հիմնական շահառուների շարքում: Ահա և բանկային կարիերա, որը, ինչպես պարզվում է, չի ավարտվել կառավարական պորտֆել ստանալով:

Բայց Գրիգորյանի անվան հետ կապված շահերի շրջանակն ամենևին չի սահմանափակվում Արդշինբանկով: Նրա անունը հանդիպում է Ամուլսարի՝ Հայաստանի ամենավիճահարույց ներդրումային նախագծերից մեկի պատմության մեջ: Նրան կապել են նաև խոշոր կառուցապատող «Ռենշին» ընկերության շահերի հետ, որն այսօր մասնակցում է մայրաքաղաքի քաղաքաշինական երկու խոշոր նախագծերի՝ Համաշխարհային առևտրի կենտրոնի կառուցման և «Կասկադի» վերակառուցման իրականացմանը: Այլ կերպ ասած՝ փոխվարչապետի մասնագիտական կենսագրությունն ու գործարար շրջապատը մեզ տանում են բանկային աշխատասենյակի սահմաններից շատ հեռու:

Առանձին ուշադրության է արժանի նաև Միեր Գրիգորյանի ավագ եղբայրը՝ Էդգարը: Նրա մասնագիտական կենսագրությունը կապված է HSBC-ի, վրացական խոշոր կապիտալի և Վաշինգտոնում գտնվող Համաշխարհային բանկի հետ:

Ոչ պակաս հետաքրքիր են նաև հենց Գրիգորյանի անձնական ֆինանսները: Ավելի քան կես միլիոն դոլար՝ ներդրված Արդշինբանկի պարտատոմսերում Նիկոլ Փաշինյանի՝ ղարաբաղյան պարտքերի կարգավորման մասին որոշումն ստորագրելուց ընդամենը 24 օր առաջ: Մեկ միլիոն դոլար՝ ընտանիքի ավանդներում: Հարյուրավոր միլիոն դրամներ՝ ծախսված նվերների և օգնության վրա: Սրանք այն թվերից մի քանիսն են, որոնք պատկերացում են տալիս փոխվարչապետի ֆինանսական դրության և նրա ընտանիքի տրամադրության տակ գտնվող միջոցների մասին:

Մինչդեռ Գրիգորյանի քաղաքական երկարակեցությունն ուղեկցվում է նրա պաշտոնեական լիազորությունների հետևողական ընդլայնմամբ: Այսօր նա զբաղվում է ֆինանսատնտեսական քաղաքականությամբ, ֆինանսական միջազգային հաստատությունների հետ փոխգործակցությամբ, Ադրբեջանի հետ սահմանի սահմանազատմամբ և ռազմավարական ենթակառուցվածքային նախագծերի, այդ թվում՝ TRIPP-ի իրականացմամբ: Փաստորեն, մեր առջև մի պաշտոնյա է, որին վստահված են Հայաստանի ֆինանսական, տնտեսական և արտաքին քաղաքական օրակարգը ձևավորող ուղղությունները: Ընդ որում՝ դրանք նրան վստահված են ոչ թե կարճ անցումային ժամանակահատվածով, այլ Նիկոլ Փաշինյանի կառավարման ամբողջ ութ տարիների ընթացքում:

Հենց այստեղ էլ մի շարք հարցեր են առաջանում: Հատկապես ի՞նչ հատկանիշերով է բացատրվում Գրիգորյանի քաղաքական այսպիսի անփոխարինելիությունը: Ինչո՞ւ բանկային համակարգից եկած մարդը քաղաքական ժամանակաշրջանների փոփոխվելուն զուգընթաց ոչ միայն պահպանեց իր դիրքը, այլև լիազորություններ ստացավ այնպիսի ոլորտներում, որոնք շատ հեռու են նրա սկզբնական մասնագիտացումից: Եվ, վերջապես, ի՞նչ դեր ունեն այս զարմանալի կարիերայում պահպանված ֆինանսական կապերն ու խոշոր կապիտալի շահերը:

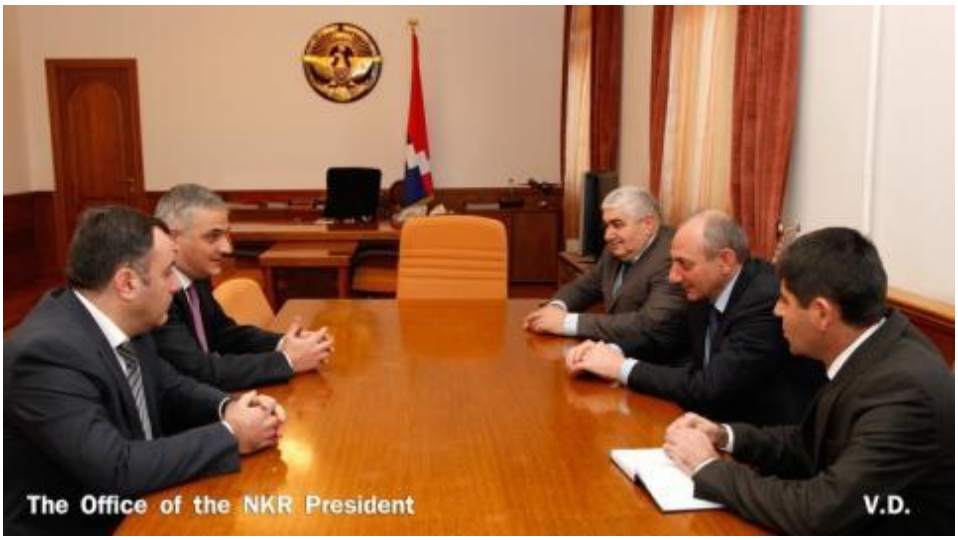
Չէ՞ որ, ինչպես ցույց է տալիս փորձը, կուսակցական պատկանելությունը միշտ չէ, որ որոշում է իշխանության մեջ գտնվող մարդկանց իրական շահերը: Քաղաքական գործիչները գալիս ու գնում են, կառավարությունները փոխվում են, իսկ ֆինանսական կապերը շարունակում են գոյություն ունենալ և հաճախ շատ ավելի երկարակյաց են լինում, քան քաղաքական ցանկացած դաշինք: Մեծ փողերն ունեն իրենց տրամաբանությունը, իրենց մարդիկ և ազդեցությունը պահպանելու իրենց եղանակները: Դատելով Միեր Գրիգորյանի կենսագրությունից՝ փոխվարչապետը հիանալի տեղավորվել է այս համակարգում:

Հակակոռուպցիոն ազգային նախաձեռնության (ՀԱՆ) այս հետաքննությունը նվիրված է Միեր Գրիգորյանին, նրա ֆինանսական կենսագրությանը, բանկային ու գործարար կապերին, ինչպես նաև Հայաստանի կառավարությունում նրա անսովոր երկարատև կարիերայի հանգամանքներին:

Իշխանությունը փոխվում էր: Գրիգորյանը մնում էր

Մինչև 2018 թվականի մայիսը Միեր Գրիգորյանը հրապարակային քաղաքական կենսագրություն չուներ: Կուսակցությունների անդամ չէր եղել, ընտրարշավների չէր մասնակցել, քաղաքական հավակնությունների մասին չէր հայտարարել: Նրան ճանաչում էին նախևառաջ որպես բանկիրի և ֆինանսիստի:

Սակայն քաղաքական կենսագրության բացակայությունն ամենևին չէր նշանակում ազդեցության բացակայություն:

Լուսանկարում՝ Միեր Գրիգորյանը Բակո Սահակյանի հետ հանդիպմանը

Դեռևս 2014 թվականի հունվարի 24-ին չճանաչված Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության նախագահ Բակո Սահակյանն ընդունել էր «Արդշինինվեստբանկի» վարչության նախագահ Միեր Գրիգորյանին:

Հանդիպմանը Սահակյանը բարձր էր գնահատել բանկի գործունեությունն Արցախում՝ հատկապես ընդգծելով նրա տարածաշրջանային մասնաճյուղերի նշանակությունը:

2016 թվականին Բակո Սահակյանը Գրիգորյանին պարգևատրել էր Անանիա Շիրակացու մեդալով՝ տնտեսության զարգացման գործում ունեցած ավանդի համար:

Մեկ տարի անց նույն պարգևին նրան արժանացրել էր Հայաստանի նախագահ Սերժ Սարգսյանը:

Լուսանկարում՝ Սերժ Սարգսյանը և Միեր Գրիգորյանը

Այսպիսով, դեռևս Նիկոլ Փաշինյանի իշխանության գալուց առաջ Գրիգորյանը պարզապես հաջողակ բանկիր չէր: Նրա գործունեությունն ամենաբարձր պետական մակարդակով պաշտոնական ճանաչման էր արժանանում թե՛ Երևանում, թե՛ Ստեփանակերտում:

Հենց այս մարդն էլ 2018 թվականի մայիսի 12-ին՝ իշխանափոխությունից ընդամենը մի քանի օր անց, հայտնվեց Նիկոլ Փաշինյանի կառավարությունում:

Լուսանկարում՝ Միեր Գրիգորյանը և Վահագն Խաչատուրյանը

Այդ ժամանակից ի վեր անցել է ավելի քան ութ տարի: Այս ընթացքում կառավարություններ են փոխվել, նախարարներ ու փոխվարչապետներ են հրաժարական տվել: Տարբեր տարիների փոխվարչապետի պաշտոնը լքել են Արարատ Միրզոյանը, Տիգրան Ավինյանը, Սուրեն Պապիկյանը, Համբարձում Մաթևոսյանը:

Անգամ Արմեն Գրիգորյանը, որը 2018 թվականի մայիսից զբաղեցնում էր Անվտանգության խորհրդի քարտուղարի պաշտոնը, 2026-ի օգոստոսին պաշտոնանկ արվեց:

Միեր Գրիգորյանը մնաց:

Ավելին, 2026 թվականի հունիսի 4-ին նախագահ Վահագն Խաչատուրյանը նրան հանձնեց «Հայրենիքին մատուցած ծառայությունների համար» 1-ին աստիճանի շքանշան: Պարգևատրումը կատարվեց վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանի ներկայացմամբ:

Աղբյուրներ · Հայաստանի կառավարություն, Միեր Գրիգորյանի կենսագրությունը · «Արմենպրես», 24 հունվարի 2014 · Սերժ Սարգսյանի հրամանագիրը, 2017 · Հետք, 12 հունիսի 2018 · ARLIS, 12 մայիսի 2018 · Panorama.am, 20 հուլիսի 2024 · Հայաստանի նախագահ, 4 հունիսի 2026 · ARLIS, 13 օգոստոսի 2026

Բանկային անցյալը

Հասկանալու համար, թե ինչպես Միեր Գրիգորյանը հայտնվեց Նիկոլ Փաշինյանի կառավարությունում, պետք է վերադառնալ նրա բանկային անցյալին: Հենց այնտեղ էին ձևավորվում կապերը, որոնք հետագայում ուղեկցեցին նրան մեծ քաղաքականություն:

Պաշտոնական կենսագրության համաձայն՝ Գրիգորյանը ձեռնարկատիրությամբ սկսել է զբաղվել 1994 թվականին: 2018 թվականի հունիսի 12-ի հրապարակման մեջ «Հետքը» հստակեցնում էր, որ 1994–1996 թվականներին նա անհատ ձեռնարկատիրությամբ է զբաղվել Ռուսաստանում, իսկ 1997-ին Հայաստանում գրանցվել է որպես անհատ ձեռնարկատեր:

Հետագայում գրանցումը դադարեցվել է:

Հայաստանի բանկային համակարգ Գրիգորյանը մուտք է գործել 1996 թվականին՝ որպես իրավաբան: Աշխատել է Կենտրոնական բանկում, «Արմիմպեքսբանկում» (այժմ՝ «Ամերիաբանկ»), HSBC-ում, «Ինեկոբանկում», ՎՏԲ-ում, իրավաբանական խորհրդատվական ծառայություններ է մատուցել Համաշխարհային բանկին:

2011–2018 թվականներին ղեկավարել է «Արդշինբանկի» վարչությունը: Մամուլում այս բանկը կապում էին նախկին նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի շրջապատի հետ:

Միաժամանակ զբաղեցրել է «Արմենիա Ինշուրանս» ապահովագրական ընկերության խորհրդի նախագահի պաշտոնը. ընկերությունը նախկինում հայտնի էր «Ռասկո» անվամբ:

Ավելին, Գրիգորյանը ոչ միայն «Արդշինբանկի» ղեկավարն էր, այլև բաժնետերը:

Փոխվարչապետ նշանակվելու պահին նրան պատկանում էր բանկի բաժնետոմսերի 1,000056%-ը: 50,227 մլրդ դրամ կանոնադրական կապիտալի պայմաններում այդ բաժնեմասի անվանական արժեքը կազմում էր մոտ 502,3 մլն դրամ:

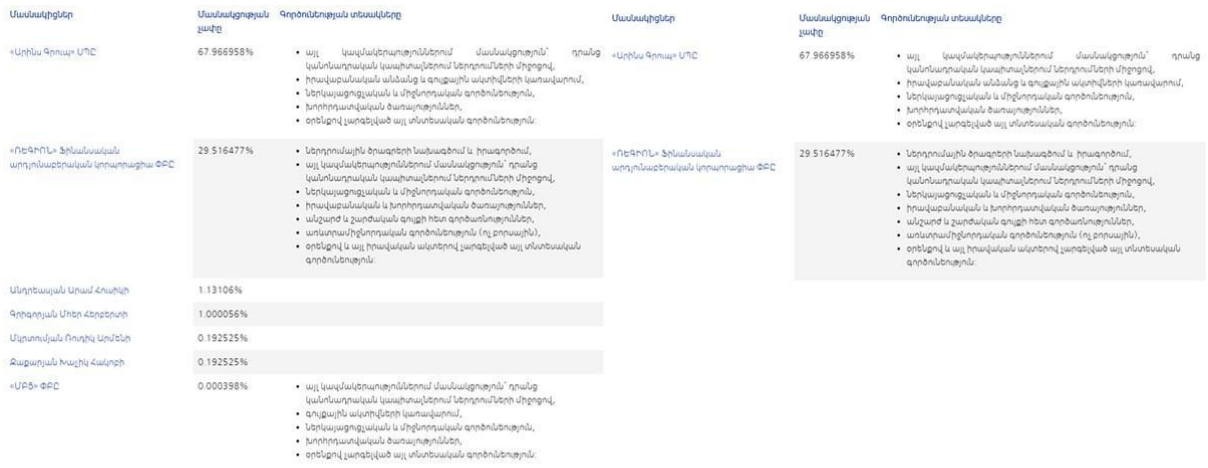
Բայց բանկային կառույցում նրա դիրքը չէր սահմանափակվում սեփական բաժնետոմսերի փաթեթով:

Ինչպես պարզել էր «Հետքը», 2017 թվականից մինչև կառավարությունում նշանակվելը Գրիգորյանը միաժամանակ զբաղեցրել էր «Արինս Գրուպ» ՍՊԸ-ի գլխավոր տնօրենի պաշտոնը. այդ պահին ընկերությանը պատկանում էր «Արդշինբանկի» բաժնետոմսերի 67,9%-ը:

Բանկի ևս 29,5%-ը վերահսկում էր «Ռեգիոն» ֆինանսասարդյունաբերական կորպորացիան, որը նաև «Արինս Գրուպի» միակ սեփականատերն էր: Այսպիսով, 2018 թվականին այս կառույցներն ուղղակի և անուղղակի կերպով վերահսկում էին բանկի բաժնետոմսերի 97,4%-ը:

«Հետքն» այս կառույցի վերջնական սեփականատեր էր նշում «Արդշինբանկի» խորհրդի նախագահ Կարեն Սաֆարյանին:

Այսպիսով, պետական ծառայության անցնելու պահին Գրիգորյանը ոչ միայն ղեկավարում էր երկրի խոշորագույն բանկերից մեկն ու ուներ իր բաժնետոմսերի փաթեթը, այլև ղեկավարում էր ընկերություն, որը վերահսկում էր բանկի կապիտալի զգալի մասը:

Մասնակիցներ	Մասնակցության չափը	Գործունեության տեսակները
«Արինս Գրուպ» ՍՊԸ	67.966958%	• այլ կազմակերպություններում մասնակցություն՝ դրանց կանոնադրական կապիտալներում ներդրումների միջոցով, • իրավաբանական անձանց և գույքային ակտիվների կառավարում, • ներկայացուցչական և միջնորդական գործունեություն, • խորհրդատվական ծառայություններ, • օրենքով չարգելված այլ տնտեսական գործունեություն:
«ՈՒԵԳՐՈՒ» Ֆինանսական արդյունաբերական կորպորացիա ՓԲԸ	29.516477%	• ներդրումային ծրագրերի նախագծում և իրագործում, • այլ կազմակերպություններում մասնակցություն՝ դրանց կանոնադրական կապիտալներում ներդրումների միջոցով, • ներկայացուցչական և միջնորդական գործունեություն, • իրավաբանական և խորհրդատվական ծառայություններ, • անշարժ և շարժական գույքի հետ գործառնություններ, • առևտրամիջնորդական գործունեություն (ոչ բորսային), • օրենքով և այլ իրավական ակտերով չարգելված այլ տնտեսական գործունեություն:
Անդրեասյան Արամ Հուսիկի	1.13106%	
Գրիգորյան Մհեր Հերբերտի	1.000056%	
Մկրտումյան Ռոդիկ Նիմետի	0.192525%	
Քաջարյան Խաչիկ Հակոբի	0.192525%	
«ՄԲՅ» ՓԲԸ	0.000398%	• այլ կազմակերպություններում մասնակցություն՝ դրանց կանոնադրական կապիտալներում ներդրումների միջոցով, • գույքային ակտիվների կառավարում, • ներկայացուցչական և միջնորդական գործունեություն, • խորհրդատվական ծառայություններ, • օրենքով չարգելված այլ տնտեսական գործունեություն:

Մասնակիցներ	Մասնակցության չափը	Գործունեության տեսակները
«Արինս Գրուպ» ՍՊԸ	67.966958%	• այլ կազմակերպություններում մասնակցություն՝ դրանց կանոնադրական կապիտալներում ներդրումների միջոցով, • իրավաբանական անձանց և գույքային ակտիվների կառավարում, • ներկայացուցչական և միջնորդական գործունեություն, • խորհրդատվական ծառայություններ, • օրենքով չարգելված այլ տնտեսական գործունեություն:
«ՈՒԵԳՐՈՒ» Ֆինանսական արդյունաբերական կորպորացիա ՓԲԸ	29.516477%	• ներդրումային ծրագրերի նախագծում և իրագործում, • այլ կազմակերպություններում մասնակցություն՝ դրանց կանոնադրական կապիտալներում ներդրումների միջոցով, • ներկայացուցչական և միջնորդական գործունեություն, • իրավաբանական և խորհրդատվական ծառայություններ, • անշարժ և շարժական գույքի հետ գործառնություններ, • առևտրամիջնորդական գործունեություն (ոչ բորսային), • օրենքով և այլ իրավական ակտերով չարգելված այլ տնտեսական գործունեություն:

Ուշագրավ է նաև մեկ այլ հանգամանք: «Հետքի» 2018 թվականի հոդվածում ներկայացված տեղեկությունների մի մասն այսօր բացակայում է կառավարության կայքում հրապարակված՝ փոխվարչապետի պաշտոնական կենսագրությունից: Մասնավորապես, այնտեղ այլևս նշված չէ, որ 1994–1996 թվականներին Գրիգորյանը ձեռնարկատիրությամբ է զբաղվել հենց Ռուսաստանում: Չկա նաև Հայ-ռուսական համալսարանում նրա դասախոսական գործունեության մասին հիշատակումը, որի մասին հայտնել էր պարբերականը:

Բայց ոչ պակաս հետաքրքիր են նրա բանկային կարիերայի տարիներին ձևավորված կապերը: Այս համատեքստում մամուլը բազմիցս հիշատակում է Հայաստանի երկրորդ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի անունը:

Աղբյուրներ · Հետք, 12 հունիսի 2018 · Հայաստանի կառավարություն, Միեր Գրիգորյանի կենսագրությունը

Թելեր, որոնք «գոյություն չունեն»

Միեր Գրիգորյանի քաղաքական վերելքի պատմության մեջ բազմիցս հայտնվել է Ռոբերտ Քոչարյանի անունը: Մամուլում պնդումներ էին հնչում, որ հենց նախկին նախագահն է «Բարգավաճ Հայաստան» կուսակցության առաջնորդ Գագիկ Ծառուկյանին առաջարկել բանկիրի թեկնածությունը փոխվարչապետի պաշտոնի համար, իսկ հետագայում համոզել Գրիգորյանին չլքել Նիկոլ Փաշինյանի կառավարությունը:

Հաղորդումներ էին հայտնվում նաև իբր կայացած անձնական հանդիպումների մասին: Մասնավորապես, նշվում էին 2020-ի նոյեմբերը և 2023 թվականի սեպտեմբերը, երբ, չհաստատված տեղեկությունների համաձայն, Գրիգորյանն այցելել էր Քոչարյանի տուն:

Դեռևս 2019 թվականի հուլիսի 12-ին Գրիգորյանը հրապարակայնորեն հերքել էր նախկին նախագահից իր կախվածության մասին խոսակցությունները:

«Սրանք բոլորը անլուրջ խոսակցություններ են: Ես որևէ մեկի հետ որևէ թելով կապված չեմ», — հայտարարել էր փոխվարչապետը՝ հավելելով, որ այդ պահին Քոչարյանի հետ ֆիզիկական շփումն ընդհանրապես անհնար էր:

Գրեթե յոթ տարի անց՝ 2026 թվականի հունվարի 29-ին, արդեն Քոչարյանն ինքը ստիպված եղավ պատասխանել այս կապերի մասին հարցերին:

Նախկին նախագահին ուղղակիորեն հարցրին 2020-ի նոյեմբերին և 2023-ի սեպտեմբերին ենթադրաբար տեղի ունեցած հանդիպումների, Գրիգորյանի նշանակման հարցում հնարավոր մասնակցության և նրան կառավարությունում պահելու փորձերի մասին:

Պատասխանը կտրական էր. «Ես երբեք չեմ տեսել Միեր Գրիգորյանին և երբեք նրա հետ չեմ խոսել»:

Քոչարյանը նաև հայտարարեց, որ չգիտի՝ որտեղից է տարածվել տեղեկությունը, թե Գրիգորյանն այցելել է իր տուն:

Ուշագրավ է, որ դեռևս 2018 թվականի օգոստոսին «Արդշինբանկը», որը մինչև փոխվարչապետ նշանակվելը ղեկավարում էր Գրիգորյանը, պաշտոնապես հերքել էր բանկի՝ Քոչարյանին պատկանելու մասին տեղեկությունները: Հայտարարության մեջ նշվում էր, որ ո՛չ նախկին նախագահը, ո՛չ էլ նրա հետ փոխկապակցված անձինք երբևէ բանկի բաժնետոմսեր չեն ունեցել:

Այսպիսով, Քոչարյանի հետ Գրիգորյանի ենթադրյալ անձնական հարաբերությունների պատմությունը սահմանափակվում է հրապարակումներով և կտրական հերքումներով: Երկուսն էլ հրապարակայնորեն հերքել են նման կապերի առկայությունը:

Սակայն Գրիգորյանին փոխվարչապետի պաշտոնում առաջադրելու պատմությունն ունի նաև մեկ այլ վարկած: Եվ դրանում արդեն հիշատակվում է ոչ թե նախկին նախագահը, այլ Գագիկ Ծառուկյանի մերձավոր գործարար շրջապատը:

Աղբյուրներ · Hayeli.am, 12 հուլիսի 2019 · NEWS.am, 29 հունվարի 2026 · Finnews՝ հղում անելով «Արդշինբանկին», 29 օգոստոսի 2018

Ծառուկյանի քվոտան: Փաշինյանի ընտրությունը

2018 թվականի մայիսի 12-ին 46-ամյա Միեր Գրիգորյանը նշանակվեց փոխվարչապետ «Ծառուկյան» դաշինքի քվոտայով, թեև մնում էր անկուսակցական:

Ո՞վ էր կանգնած նրա թեկնածության հետևում:

Մայիսի 24-ին «Հրապարակը» հայտնեց նշանակման մանրամասները: Ըստ թերթի տեղեկությունների՝ սկզբում փոխվարչապետի պաշտոնին հավակնում էին «Բարգավաճ Հայաստանի» ներկայացուցիչներ Միքայել Մելքումյանն ու Նաիրա Զոհրաբյանը: Սակայն Նիկոլ Փաշինյանը դեմ էր արտահայտվել երկու թեկնածություններին էլ:

Այդ ժամանակ պատմության մեջ հայտնվեց ևս մեկ մարդ՝ «Մուլտի Գրուպ» կոնցեռնի գործադիր տնօրեն Սեդրակ Առուստամյանը:

Հենց նա էր, ըստ «Հրապարակի», Գագիկ Ծառուկյանին առաջարկել Միեր Գրիգորյանի թեկնածությունը:

Կապը միայն քաղաքական չէր: Պարբերականի տեղեկություններով՝ «Մուլտի Գրուպի» ֆինանսական գործառնությունները հիմնականում կատարվում էին «Արդշինբանկի» միջոցով, իսկ այդ հարցերով անմիջականորեն զբաղվում էր Առուստամյանը:

«Հետքն» իր հերթին հայտնել էր Գրիգորյանի և Կոտայքի նախկին մարզպետ, Ծառուկյանի փեսա Կարապետ (Կարո) Գուլոյանի ընկերական հարաբերությունների մասին:

Այսպիսով, ապագա փոխվարչապետի նշանակման պատմության մեջ հատվում են գործարար շահերն ու անձնական կապերը:

Ինքը՝ Գրիգորյանը, «Հրապարակին» տված հարցազրույցում հաստատել էր, որ առաջարկը եղել է Ծառուկյանից: Նրա խոսքով՝ առաջիկա նշանակման մասին իմացել էր ընդամենը երկու օր առաջ:

Կար նաև մեկ այլ հետաքրքիր հանգամանք:

Բարձր վարձատրվող բանկիրը համաձայնել էր անցնել պետական ծառայության՝ էապես ցածր աշխատավարձով: Լրագրողները նրան հարցրել էին՝ ճի՞շտ է, որ «Արդշինբանկում» ամսական շուրջ 25 հազար դոլար էր ստանում: Գրիգորյանն այդ թիվը սխալ էր անվանել, սակայն հրաժարվել էր հայտնել իր աշխատավարձի իրական չափը:

Իշխանության գալը նա բացատրել էր նոր կառավարության հաջողությանը նպաստելու անհրաժեշտությամբ:

Սակայն ընդամենը մի քանի ամիս անց պարզվեց, որ Գրիգորյանի քաղաքական հավատարմությունն ամենևին պարտադիր չէ, որ ուղղված լինի իրեն կառավարություն բերած ուժին:

2018 թվականի հոկտեմբերի 2-ին տեղի ունեցավ առաջին լուրջ քաղաքական խզումը:

ԲՀԿ-ի և ՀՅԴ-ի հետ հակամարտության պայմաններում Նիկոլ Փաշինյանը հայտարարեց կառավարությունից և մարզային կառավարման համակարգից նրանց ներկայացուցիչներին հեռացնելու մասին:

Եվ անմիջապես հանրահավաքի մասնակիցներին հայտնեց, որ Մեր Գրիգորյանը ցանկություն է հայտնել մնալու և իր ղեկավարությամբ աշխատանքը շարունակելու:

Փաշինյանն առաջարկեց ողջունել այդ որոշումը:

Գրիգորյանը մնաց: Ծառուկյանը փաստացի զրկվեց կառավարությունում իր ներկայացուցչից:

Մեկ շաբաթ անց՝ հոկտեմբերի 9-ին, «Իրատես» թերթը հայտնեց ԲՀԿ առաջնորդի արձագանքի մասին: Ըստ պարբերականի տեղեկությունների՝ Բելառուսում գտնվող Ծառուկյանը Գրիգորյանի որոշումն ընկալել էր որպես դավաճանություն թիմին:

Սակայն Գրիգորյանի համար քաղաքական խզման հետևանքները բոլորովին այլ եղան:

2019 թվականի հունվարի 16-ին նա կրկին նշանակվեց փոխվարչապետ: Այժմ կառավարությունում նրա հետագա պաշտոնավարումն այլևս պարզապես կուսակցական քվոտայի շարունակություն չէր: Դրա հետևում Փաշինյանի ինքնուրույն կադրային որոշումն էր:

Մինչդեռ քաղաքական նախկին դաշնակցի հետ հարաբերությունները շարունակում էին վատթարանալ:

2020 թվականի փետրվարի 13-ին Գագիկ Ծառուկյանը հրապարակայնորեն մեղադրեց Գրիգորյանին՝ ասելով, որ նա փաստացի խուսափել է գյուղատնտեսական վարկերի բարձր տոկոսադրույքների քննարկումից:

Ծառուկյանի պնդմամբ՝ արտոնյալ վարկավորման համար 0–0,25%-ով ստացվող միջոցներն ի վերջո որոշ գյուղատնտեսների տրամադրվում էին 20–35%-ով:

Ծառուկյանը պահանջեց պարզել, թե ինչպես են ձևավորվում նման տոկոսադրույքները և ինչ գերշահույթ են ստանում բանկերը:

Իսկ նույն տարվա հունիսի 11-ին Գրիգորյանն արդեն բացահայտ հանդես եկավ իր քաղաքական նախկին դաշնակցի դեմ:

Երբ Ծառուկյանը պահանջեց կառավարության հրաժարականը՝ նրան մեղադրելով բոլոր ուղղություններով ձախողումների մեջ, փոխվարչապետը հայտարարեց, որ նման պնդումները փաստարկներ են պահանջում: Նա պաշտպանում էր համավարակի ընթացքում կառավարության հակաճգնաժամային միջոցառումները և մերժում տնտեսական անկումը բացառապես որպես Հայաստանի ձախողում ներկայացնելու մոտեցումը:

Այդ պահին Գրիգորյանն արդեն դադարել էր հանդես գալ որպես իր սկզբնական նշանակումն ապահոված քաղաքական ուժի ներկայացուցիչ:

Ոչ պակաս ուշագրավ մի դրվագ տեղի ունեցավ 2021 թվականի արտահերթ խորհրդարանական ընտրություններից հետո:

Հուլիսի 2-ին «Հրապարակը», հղում անելով իր աղբյուրներին, հայտնեց, որ Գրիգորյանն իբր Փաշինյանին հայտնել է հրաժարական տալու իր պատրաստակամության մասին, եթե իրեն փոխարինող գտնեն: Սակայն, ըստ թերթի տեղեկությունների, վարչապետը համոզել է նրան մնալ:

Նույն հրապարակման մեջ պնդվում էր, որ Գրիգորյանի թեկնածությունը դիտարկվում է արտաքին գործերի նախարարի պաշտոնի համար, ընդ որում՝ նրա նշանակմամբ շահագրգռված են ռուսական շրջանակները: Ինքը՝ փոխվարչապետը, ըստ պարբերականի վարկածի, ԱԳՆ-ն ղեկավարելու առանձնակի ցանկություն չէր ցուցաբերում:

Այսպես թե այնպես, 2021 թվականի օգոստոսի 3-ին Գրիգորյանը կրկին նշանակվեց փոխվարչապետ:

Հենց այս շրջանում նրա գործունեությունն ավելի ու ավելի նկատելիորեն էր դուրս գալիս բանկային և տնտեսական ոլորտների սահմաններից:

Ուշագրավ պատմություն է ստացվում: Մարդը, որն իշխանության էր եկել Ծառուկյանի առաջարկությամբ, նրա հետ հարաբերությունների խզումից հետո էլ մնաց իշխանության մեջ, պահպանեց Փաշինյանի վստահությունն ու լիազորություններ ստացավ իր սկզբնական մասնագիտացումից շատ հեռու ոլորտներում:

Քաղաքական քվոտան վերացավ: Գործարար կապերը, որոնցով Գրիգորյանը եկել էր կառավարություն, մնացին նրա կենսագրության մի մասը:

Բայց փոխվե՞ց արդյոք նրա վերաբերմունքը բանկային համակարգի նկատմամբ, երբ ինքն էլ դարձավ պետական իշխանության մաս: Եվ ինչպե՞ս էին ֆինանսական հատվածի շահերը հատվում կառավարության ընդունած որոշումների հետ:

Աղբյուրներ · Հետք, 12 հունիսի 2018 · «Հրապարակ», 24 մայիսի 2018 · «Արմենպրես», 2 հոկտեմբերի 2018 · «Իրատես», 9 հոկտեմբերի 2018, վերատպումը՝ Bavnews · «Արմենպրես», 16 հունվարի 2019 · NEWS.am, 13 փետրվարի 2020 · «Հայկական ժամանակ», 11 հունիսի 2020 · «Հրապարակ», 2 հուլիսի 2021 · Հայաստանի նախագահի հրամանագիրը, 3 օգոստոսի 2021 · Վարչապետի 2022 թվականի մայիսի 23-ի № 570-Ա որոշումը

Վարչապետի թեկնածուն, որի անունը չտրվեց

44-օրյա պատերազմում պարտությունից հետո Հայաստանը հայտնվեց քաղաքական խոր ճգնաժամի մեջ: Ընդդիմադիր ուժերը միավորվեցին «Հայրենիքի փրկության շարժման» շուրջ և պահանջեցին Նիկոլ Փաշինյանի հրաժարականը: Դեռևս 2020 թվականի դեկտեմբերի 3-ին շարժումն անցումային կառավարության ղեկավարի պաշտոնի միասնական թեկնածու առաջադրեց նախկին վարչապետ Վազգեն Մանուկյանին:

Սակայն 2021 թվականի գարնանը ի հայտ եկավ ճգնաժամից դուրս գալու մեկ այլ սցենար: Եվ քաղաքական քննարկումների կենտրոնում անսպասելիորեն հայտնվեց Միեր Գրիգորյանը:

Մարտի 15-ին Հայաստանի առաջին նախագահ Լևոն Տեր-Պետրոսյանը հանդես եկավ առաջարկով, ըստ որի՝ Նիկոլ Փաշինյանը պետք է կամավոր հրաժարական տար, Ազգային ժողովից ստանար անձեռնմխելիության իրավական երաշխիքներ և թեկուզ ժամանակավորապես հեռանար երկրից:

Առաջին նախագահի կարծիքով՝ կառավարության ղեկավարի պարտականությունները պետք էր վերապահել անկուսակցական փոխվարչապետին, որն իր չեզոք դիրքի շնորհիվ կկարողանար ապահովել արդար արտահերթ խորհրդարանական ընտրությունների անցկացումը:

Տեր-Պետրոսյանն անուն չտվեց: Բայց խոսքն ակնհայտորեն Միեր Գրիգորյանի մասին էր:

Սակայն հենց նրա ենթադրյալ անկողմնակալությունն անմիջապես հարցեր առաջացրեց:

Ընդդիմադիր գործիչների շրջանում կարծիք հնչեց. եթե Գրիգորյանն իսկապես քաղաքականապես չեզոք է, ինչո՞ւ իրեն իշխանության բերած կուսակցության հետ հարաբերությունները խզելուց հետո մնաց Փաշինյանի կողքին: Նրանց գնահատմամբ՝ վարչապետի պարտականությունները Գրիգորյանին փոխանցելը բնավ չէր երաշխավորի ընտրությունների անաչառությունը:

Այսպիսով, նախկին բանկիրի կերպարը հայտնվեց բավական ուշագրավ քաղաքական հակասության կենտրոնում:

Տեր-Պետրոսյանի համար փոխվարչապետի անկուսակցական լինելը նրա թեկնածության օգտին փաստարկ էր: Ընդդիմության ներկայացուցիչների համար, ընդհակառակը, Փաշինյանի կառավարությունում Գրիգորյանի բազմամյա աշխատանքը կասկածի տակ էր դնում նրա անկախությունը:

Առաջին նախագահի սցենարն այդպես էլ չիրականացվեց:

2021 թվականի հունիսի 20-ին Հայաստանում անցկացվեցին արտահերթ խորհրդարանական ընտրություններ:

Փաշինյանի կառավարությունը պահպանեց իշխանությունը, իսկ Միեր Գրիգորյանը՝ իր պաշտոնը:

Բայց ուշագրավ է հենց փաստը. քաղաքական ճգնաժամի թեժ պահին հենց անկուսակցական փոխվարչապետն էր դիտարկվում որպես պետությունը ժամանակավորապես ղեկավարելու հնարավոր թեկնածու:

Մարդը, որը դեռ 2018 թվականին կառավարություն էր եկել Ծառուկյանի քվոտայով, երեք տարի անց արդեն հիշատակվում էր այն քննարկումներում, թե ով կարող է երկիրը ղեկավարել անցումային շրջանում:

Աղբյուրներ · «Ազատություն», 3 դեկտեմբերի 2020 · NEWS.am, 15 մարտի 2021 · «Ազատություն», 15 մարտի 2021 · 168.am, 17 մարտի 2021 · «Ազատություն», 25 հունիսի 2021

Վարչապետ չէ: Բայց նախարարներին հանձնարարություններ է տալիս

Որո՞նք են Միեր Գրիգորյանի իրական լիազորությունները, որն արդեն ավելի քան ութ տարի պահպանում է փոխվարչապետի պաշտոնը:

2018 թվականի մայիսի 25-ին Նիկոլ Փաշինյանը ստորագրեց № 565-Լ որոշումը, որով փոխվարչապետներին իրավունք տրվեց գրավոր և բանավոր հանձնարարություններ տալու նախարարներին, կառավարությանը ենթակա մարմինների ղեկավարներին և վարչապետի աշխատակազմի աշխատակիցներին: Կառավարության ղեկավարի հանձնարարությամբ նրանք իրավասու են ցուցումներ տալ նաև իրենց ամրագրված պատասխանատվության ոլորտներից դուրս:

Հետագա տարիներին Գրիգորյանի համակարգած ոլորտների շրջանակը բազմիցս ընդլայնվել է՝ հատկապես 2021–2022 թվականներին:

Լուսանկարում՝ Միեր Գրիգորյանը և Նիկոլ Փաշինյանը

Ի՞նչ հայտնվեց նախկին բանկիրի ձեռքում

Գրիգորյանը համակարգում է ոլորտային ռազմավարությունների, պետական ծրագրերի և իրավական ակտերի նախագծերի մշակումը գրեթե բոլոր առանցքային ոլորտներում՝ ֆինանսական և վճարահաշվարկային համակարգերից, հարկային ու մաքսային քաղաքականությունից մինչև անվտանգություն, արդարադատություն, առողջապահություն,

պետական գույքի կառավարում, տնտեսություն, ներդրումներ, ենթակառուցվածքներ և թվայնացում:

Առանձին ուղղություն է ֆինանսական միջազգային հաստատությունների՝ Համաշխարհային բանկի, ԱՄՀ-ի, ՎԶԵԲ-ի, ԵՆԲ-ի, Եվրասիական և Ասիական զարգացման բանկերի հետ փոխգործակցությունը, ինչպես նաև համագործակցությունը ԵԱՏՄ-ի, ԵՄ-ի, ԱՀԿ-ի, ՄԱԿ-ի և այլ միջազգային կազմակերպությունների հետ:

2022 թվականի մայիսի 23-ին Գրիգորյանը գլխավորեց Ադրբեջանի հետ պետական սահմանի սահմանազատման և սահմանային անվտանգության հարցերով հայկական հանձնաժողովը: 2025 թվականի հոկտեմբերի 8-ին Փաշինյանը նրան նշանակեց ևս մեկ՝ Հայաստանի և Ադրբեջանի միջև հաղորդակցությունների բացման հարցերով հանձնաժողովի նախագահ: Դրա խնդիրների թվում են ենթակառուցվածքային նախագծերի համակարգումը, TRIPP-ի շրջանակում համատեղ հայ-ամերիկյան ընկերության ֆինանսավորման և գործարար մոդելների մշակումը:

Գրիգորյանը նաև մասնակցում է Ռուսաստանի, Իրանի և այլ պետությունների հետ տնտեսական համագործակցության միջկառավարական հանձնաժողովների աշխատանքներին:

Փոխվարչապետի գործունեության ամենասուր հրապարակային քննադատությունը կապված է սահմանի սահմանազատման հետ: Նրա ընդդիմախոսները կասկածի տակ են դնում ընդունված որոշումների իրավական հիմքերը և մատնանշում բանակցային գործընթացի փակ լինելը:

Տավուշում սահմանի չորս հատվածների վերաբերյալ պայմանավորվածությունները ձեռք են բերվել 2024 թվականի ապրիլ–մայիսին, մինչդեռ հանձնաժողովների համատեղ գործունեության կանոնակարգը ստորագրվել է միայն օգոստոսի 30-ին, իսկ ուժի մեջ է մտել նոյեմբերի 1-ին:

2024 թվականի նոյեմբերի 28-ին «Միասին» հասարակական-քաղաքական շարժումը պահանջեց Փաշինյանի և Գրիգորյանի նկատմամբ քրեական վարույթ նախաձեռնել՝ պետական դավաճանության կասկածանքով: Դատախազությունը նյութերն ուղարկել է ԱԱԾ՝ ստուգման: Ուսումնասիրված հրապարակումներում այդ ստուգման արդյունքների մասին տեղեկություն չկար:

2026 թվականի հոկտեմբերի 28-ին պատգամավոր Էդգար Ղազարյանը կրկին պահանջեց, որ Գրիգորյանը պարզաբանի Տավուշում կատարված աշխատանքների, ինչպես նաև դեռևս 2021 թվականին Գորիս–Կապան և Կապան–Ճակատեն ճանապարհների հատվածների նկատմամբ վերահսկողության փոփոխության իրավական հիմքերը:

Գրիգորյանը Տավուշում կատարված աշխատանքները բնորոշեց որպես խորհրդային քարտեզներով սահմանի տեղագրական վերականգնում՝ հայտարարելով, որ սահմանազատման վերջնական արդյունքները կամրագրվեն երկկողմ համաձայնագրով: Խորհրդարանական քննարկման հրապարակված շարադրանքում ուղիղ պատասխան չտրվեց դեռևս իր ղեկավարած հանձնաժողովի ստեղծումից առաջ՝ 2021 թվականին ընդունված որոշումների իրավական հիմքերի մասին հարցին:

Գրիգորյանի լիազորությունները չեն ենթադրում ռազմավարական որոշումների միանձնյա ընդունում, սակայն նրան թույլ են տալիս ազդել դրանց նախապատրաստման և իրականացման վրա:

Ինչպե՞ս է նա օգտագործում այդ լիազորություններն այն ոլորտում, որը լավ գիտի ներսից՝ ֆինանսական հատվածում:

Աղբյուրներ · 2018 թվականի մայիսի 25-ի № 565-Լ որոշումը · 2021 թվականի օգոստոսի 12-ի № 849-Լ որոշումը · 2022 թվականի սեպտեմբերի 27-ի № 1106-Լ որոշումը · № 565-Լ որոշումը, գործող խմբագրությունը · 2022 թվականի մայիսի 23-ի № 570-Ա որոշումը · 2025 թվականի հոկտեմբերի 8-ի № 905-Ա որոշումը · Հայաստանի ԱԳՆ, 19 ապրիլի 2024 · Հայաստանի ԱԳՆ, 15 մայիսի 2024 · Կանոնակարգը վավերացնելու մասին օրենքը · Pastinfo, 28 նոյեմբերի 2024 · NEWS.am, 24 դեկտեմբերի 2024 · Panorama.am, 28 հոկտեմբերի 2026 · NEWS.am, 28 հոկտեմբերի 2026 · 168.am, 2 նոյեմբերի 2026 · NEWS.am, 10 նոյեմբերի 2026

Ո՞ւմ ձեռքում են կենտրոնանում բանկերի ահռելի շահույթները

«Հայաստանի քաղաքացին տուգանքի մատերիալ չէ»: Այս կարգախոսով Նիկոլ Փաշինյանն իշխանության եկավ 2018 թվականին: Սակայն հետագա տարիներին հարկային բեռի աճը, տուգանքներն ու վարկերի բարձր տոկոսադրույքները դարձան հանրային ավելի ու ավելի սուր քննադատության առարկա: Այս պայմաններում հայկական բանկերն արձանագրում էին ռեկորդային շահույթներ:

Հայկական մամուլում Միեր Գրիգորյանին անվանում էին կառավարության կազմում բանկային հատվածի հովանավոր՝ նրան մեղադրելով առևտրային բանկերի շահերն առաջ մղելու մեջ:

Կառավարությունում Գրիգորյանի աշխատանքի տարիներին Հայաստանի բանկերի զուտ շահույթն աճել է 6,8 անգամ՝ 2018 թվականի 62,2 մլրդ դրամից հասնելով 421,3 մլրդ-ի՝ 2025-ին: Կտրուկ թռիչքը գրանցվել է 2022 թվականին. շահույթը 58,8 մլրդ-ից աճել է մինչև 262,4 մլրդ դրամ: Կենտրոնական բանկն այս աճը բացատրում էր նոր հաճախորդների ներհոսքով և վճարումներից ու արտարժութային գործառնություններից ստացվող եկամուտների ավելացմամբ:

2025 թվականին բանկային շահույթի աճի հիմնական աղբյուրը զուտ տոկոսային եկամուտն էր, որն ավելացել էր 24%-ով:

Լուսանկարում՝ Մհեր Գրիգորյանը և Նիկոլ Փաշինյանը

Այս աճի ո՞ր մասն են ապահովել հիփոթեքային ու սպառողական վարկեր մարող քաղաքացիները: Փոխառությունների ծավալը հայտնի է. 2024 թվականի ինը ամիսներին ռեզիդենտներին տրամադրված վարկերի 567 մլրդ դրամ աճից 332 մլրդ-ը՝ ավելի քան 58%-ը, բաժին է ընկել վարկավորման այս երկու տեսակներին: Սակայն բանկերի եկամուտներում դրանց դիմաց վճարված տոկոսների մասնաբաժինը չի բացահայտվում:

Զուտ շահույթով առաջատար դարձավ Արդշինբանկը: 2024 թվականի օգոստոսին 168.am-ի մեկնաբան Հակոբ Քոչարյանը հարց էր բարձրացնում՝ արդյո՞ք Գրիգորյանի՝ կառավարություն անցնելն ինչ-որ դեր էր խաղացել այն հարցում, որ բանկն առաջ անցավ իր գլխավոր մրցակից Ամերիաբանկից:

2024 թվականի ինը ամիսների արդյունքներով տարբերությունը գրեթե կրկնակի էր. Արդշինբանկի զուտ շահույթը կազմել էր 82,6 մլրդ դրամ՝ Ամերիաբանկի 41,6 մլրդ-ի դիմաց: Ընդ որում՝ Արդշինբանկն այդպիսի առավելության էր հասել դեռևս մինչև HSBC Bank Armenia-ի ձեռքբերումը:

2026 թվականի հունվար–սեպտեմբերին Արդշինբանկը վաստակել է 104,82 մլրդ դրամ, Ամերիաբանկը՝ 65,09 մլրդ: Երկու բանկերին բաժին է ընկել Հայաստանի բանկային հատվածի ամբողջ զուտ շահույթի 50,8%-ը:

Երկու բանկերի հետ էլ Գրիգորյանին կապում էր մասնագիտական կարիերան, իսկ Արդշինբանկում կառավարություն անցնելուց հետո մնում էին նաև նրա սեփական միջոցները:

Աղբյուրներ · NEWS.am, 2017 · Արմենպրես, 2023 · Գրիգորյանի կենսագրությունը · ԿԲ, 2022 · Ամերիաբանկ, 2025 · 168.am, օգոստոս 2024 · 168.am, հոկտեմբեր 2024 · Արդշինբանկ, 2025 · ԱՌԿԱ, 2026

Ղարաբաղյան պարտքերը. 24 օր Գրիգորյանի՝ պարտատոմսեր գնելուց մինչև Փաշինյանի ստորագրությունը

Ինչպես արդեն նշվել է, 2022 թվականին Գրիգորյանն Արդշինբանկի իր բաժնետոմսերի փաթեթը վաճառել է 962 մլն 424 հազար դրամով: Սակայն բանկի հետ նրա ֆինանսական հարաբերությունները դրանով չեն ավարտվել:

2023 թվականի դեկտեմբերի 4-ին Գրիգորյանը ձեռք է բերել Արդշինբանկի պարտատոմսեր՝ 511 700 դոլարով: 24 օր անց՝ դեկտեմբերի 28-ին, Փաշինյանը ստորագրել է ղարաբաղյան պարտքերի կարգավորման մասին № 2326-Ն որոշումը:

Այսինքն՝ որոշումն ընդունելու պահին Միեր Գրիգորյանը վարկատուն էր այն բանկերից մեկի, որին այդ որոշումն ուղղակիորեն առնչվում էր:

Վերակառուցման սխեման մշակել էր Ֆինանսների նախարարությունը: 2023 թվականի դեկտեմբերի 22-ին խորհրդարանը հավանություն էր տվել մինչև 225 մլրդ դրամի պետական պարտատոմսերի թողարկմանը: Պետությունն իր վրա էր վերցնում Լեռնային Ղարաբաղում ձևավորված ֆինանսական պարտավորությունների 70%-ը, իսկ մնացած 30%-ը բանկերն ու վարկային կազմակերպությունները պետք է դուրս գրեին:

Սկզբում ղարաբաղյան պարտավորությունների ծավալը գնահատվում էր 315 մլրդ դրամ: Համաշխարհային բանկի՝ 2024 թվականի փետրվարի 28-ի հաշվետվության համաձայն՝ ֆինանսական կազմակերպությունները փաստաթղթերով հաստատել էին 294 մլրդ դրամի պահանջներ, որոնց դիմաց Ֆինանսների նախարարությունը 2023 թվականի վերջին թողարկել էր 206 մլրդ դրամի տասնամյա պետական պարտատոմսեր: Հաշվի առնելով հետագա փոփոխությունները՝ մինչև 2024 թվականի հոկտեմբեր կառավարության նախատեսած փոխհատուցման ծավալը հասել էր 220,94 մլրդ դրամի:

Պետական պարտատոմսերի խոշորագույն ստացողների թվում էին՝

- «Արցախբանկը»՝ 72,56 մլրդ դրամ,
- Արդշինբանկը՝ 40,44 մլրդ դրամ,
- ԱՄԻՕ Բանկը՝ 37,08 մլրդ դրամ,
- Արմսվիսբանկը՝ 17,23 մլրդ դրամ,
- Հայէկոնոմբանկը՝ 9,09 մլրդ դրամ,
- Ամերիաբանկը՝ 7,11 մլրդ դրամ:

Այսպիսով, նախատեսված պետական փոխհատուցման ծավալով Արդշինբանկը զբաղեցրեց երկրորդ տեղը: Նրա 57,77 մլրդ դրամի պահանջներից 40,44 մլրդ-ը փոխհատուցվում էր պետական պարտատոմսերով, իսկ մնացած 17,33 մլրդ-ը ենթակա էր դուրսգրման:

S&P վարկանիշային գործակալության գնահատմամբ՝ Լեռնային Ղարաբաղի պարտքային արժեթղթերում Արդշինբանկի ներդրումները կազմում էին նրա սեփական կապիտալի մոտ մեկ քառորդը: Այդ արժեթղթերը Հայաստանի պարտավորություններով փոխանակելը բանկի համար էապես նվազեցրել է չվճարման ռիսկը:

Իսկ որքա՞ն է պետությանը հաջողվել վերադարձնել իրեն զիջված պահանջի իրավունքների հիման վրա: Ուսումնասիրված փաստաթղթերում այդ մասին ամփոփ տվյալներ գտնել չհաջողվեց: Ուշագրավ է, որ որոշման սկզբնական նախագծից Արդարադատության նախարարության դիտողությամբ հանվել է պարտքերի բռնագանձման աշխատանքներին Գլխավոր դատախազության մասնակցության մասին դրույթը:

Հետագայում պետությունն ընդունել է ֆիզիկական անձանց պարտավորությունները դուրս գրելու մի շարք որոշումներ: Դրանցից մեկը՝ 2026 թվականի մայիսի 27-ի № 748-Ա որոշումը, ստորագրել է հենց Միեր Գրիգորյանը:

Բայց վերադառնանք 2023 թվականի դեկտեմբեր: Արդյո՞ք փոխվարչապետը ծանոթ էր ղարաբաղյան պարտքերի վերակառուցման նախագծին, երբ ավելի քան կես միլիոն դոլարի Արդշինբանկի պարտատոմսեր էր ձեռք բերում: Մասնակցե՞լ է արդյոք ծրագրի պայմանների համաձայնեցմանը:

Հրապարակված փաստաթղթերը չեն պատասխանում այս հարցերին: Սակայն բանկի ֆինանսական ռիսկերի նվազեցման տեսանկյունից Գրիգորյանը ներդրումը կատարել է բավական ժամանակին:

2024 թվականին փոխվարչապետը վաճառել է Արդշինբանկի պարտատոմսերը, իսկ նույն տարվա հայտարարագրում նշել է նույն բանկում ունեցած 500 հազար դոլարի բանկային ավանդ:

Աղբյուրներ · Հայտարարագիր, 2022 · Հետք · NEWS.am, 2024 · Ազգային ժողով, 22 դեկտեմբերի 2023 · № 2326-Ն որոշումը · Համաշխարհային բանկի հաշվետվությունը, 28 փետրվարի 2024 · Որոշման փոփոխությունները, հոկտեմբեր 2024 · S&P-ի գնահատականը, 2024 · Կառավարության նիստի նյութերը, 28 դեկտեմբերի 2023 · 2026 թվականի մայիսի 27-ի № 748-Ա որոշումը · Factor.am, 2025

«Արմենիա Ինշուրանս». պետական պայմանագրեր՝ առանց մրցույթի

Պետական միջոցներ է ստանում նաև Միեր Գրիգորյանի նախկին գործարար շրջանակի մեկ այլ ընկերություն՝ «Արմենիա Ինշուրանսը», որի խորհուրդը, ինչպես արդեն նշել ենք, նա գլխավորում էր մինչև կառավարություն տեղափոխվելը:

Այսօր ապահովագրական ընկերության 95,035%-ը պատկանում է «Արինս Գրուպին», ևս 4,965%-ը՝ Արդշինբանկին: Վերջնական շահառուն Արդշինբանկի խորհրդի նախագահ Կարեն Սաֆարյանն է:

Ինչպես պարզել է Factor.am-ը, Գրիգորյանի՝ կառավարություն անցնելուց հետո «Արմենիա Ինշուրանսը» հայտնվել է առանց մրցույթի պետական պայմանագրեր ստացող խոշոր ընկերությունների թվում: Միայն մինչև 2023 թվականի օգոստոսը ընկերության հետ մեկ անձից գնման ընթացակարգով կնքված պայմանագրերի ընդհանուր արժեքը գերազանցել է 1 մլրդ 195 մլն դրամը:

Ուշագրավ է, որ նաև վարչապետի աշխատակազմն էր նախապատվությունը տալիս այն ընկերությանը, որը նախկինում ղեկավարում էր ներկայիս փոխվարչապետը: 2023 թվականին աշխատակազմը դրա հետ 4,4 մլն դրամի ուղիղ պայմանագրեր է կնքել՝ գրեթե երկու անգամ ավելի, քան Խաչատուր Սուքիասյանի «Սիլ Ինշուրանս» ընկերության հետ (2,3 մլն դրամ):

Ընկերության պետական այլ հաճախորդների թվում են Առողջապահության և Ֆինանսների նախարարությունները, Քննչական կոմիտեն, Պետական պահպանության ծառայությունը, Քաղաքացիական ավիացիայի կոմիտեն, Երևանի քաղաքապետարանը և այլն:

2025 թվականի նոյեմբերի դրությամբ «Արմենիա Ինշուրանսը» երկրորդ տեղն էր զբաղեցնում պետական ավտոմեքենաների ապահովագրության պայմանագրերի ծավալով. 28 պայմանագիր՝ 78,3 մլն դրամի, որից 63,2 մլն-ը բաժին էր ընկնում ՆԳՆ-ի հետ մեկ պայմանագրին:

Այսպիսով, ընկերությունը, որը Գրիգորյանը ղեկավարում էր մինչև կառավարություն անցնելը, շարունակում է պետական պայմանագրեր ստանալ:

Աղբյուրներ · Հետք, 2018 · Գրիգորյանի կենսագրությունը · «Արմենիա Ինշուրանս», սեփականության կառուցվածքը · Factor.am, 17 օգոստոսի 2023 · Factor.am, 25 նոյեմբերի 2025

Միեր Գրիգորյանը և խոշոր կառուցապատողների շահերին ծառայող օրինագիծը

2023 թվականի հունիսին Միեր Գրիգորյանի անունը մամուլում հայտնվեց նաև խոշոր կառուցապատող «Ռենշին» ընկերության առնչությամբ: Առիթը իշխող «Քաղաքացիական

պայմանագիր» կուսակցության պատգամավոր Գևորգ Պապոյանի օրինագիծն էր, որը սահմանափակում էր բնակարան գնողների գումարներն օգտագործելու կառուցապատողների հնարավորությունը:

«Ռենշինը» պետության հետ համագործակցում էր թավշյա հեղափոխությունից շատ առաջ: 2012 թվականին Երևանի ոստիկանության Կենտրոնական բաժնի շենքի շինարարական աշխատանքները ֆինանսավորելու դիմաց ընկերությունը մայրաքաղաքի կենտրոնում ստացել էր 361 քմ անշարժ գույք: 2015 թվականին Նիկոլ Փաշինյանի «Հայկական ժամանակ» թերթը քննադատաբար գրում էր Թումանյան 25 հասցեում գտնվող ամբողջ շենքի քանդմանը հասնելու կառուցապատողի փորձի մասին, որին դեմ էին այնտեղ բնակվող յոթ ընտանիքները:

Պապոյանի օրինագիծը սկզբում նախատեսում էր, որ կառուցապատողները կկարողանան օգտագործել գնորդներից ստացված միջոցների միայն 25%-ը, իսկ մնացած 75%-ը կստանան շինարարության ավարտից հետո: Նախաձեռնությունը շուկայի մասնակիցների վրդովմունքն առաջացրեց. փոքր ընկերությունները ֆինանսավորման հիմնական աղբյուրից զրկվելու վտանգի առաջ էին կանգնում, մինչդեռ սեփական կապիտալ և բանկային վարկերի հասանելիություն ունեցող խոշոր կառուցապատողները կարող էին մրցակցային առավելություն ստանալ:

2023 թվականի հունիսի 7-ին ArmLur.am-ը, հղում անելով իր աղբյուրներին, հայտնեց, որ նախաձեռնության հետևում կանգնած է Միեր Գրիգորյանը, որը մտադիր է «Ռենշինի» համար մենաշնորհային պայմաններ ստեղծել: Այն մասին, որ փոխվարչապետը Պապոյանի միջոցով առաջ է մղում խոշոր կառուցապատողների շահերը, գրել էր նաև «Հրապարակ» թերթը:

Օրինագիծը տարաձայնություններ առաջացրեց նաև իշխող կուսակցության ներսում: Ի վերջո սահմանափակումները մեղմացվեցին: 2023 թվականի սեպտեմբերի 12-ին խորհրդարանն ընդունեց օրենք, ըստ որի՝ 2024 թվականի հուլիսից կառուցապատողները կարող էին օգտագործել ստացված միջոցների մինչև 70%-ը՝ անկախ շինարարության փուլից, իսկ 2025 թվականի հունվարից՝ մինչև 50%-ը: Լրացուցիչ գումարներն օգտագործելու հնարավորությունը կախված էր շինարարության ավարտվածության աստիճանից:

Իրադարձությունների հետագա զարգացումն ուշադրության է արժանի:

Աղբյուրներ · «Հայկական ժամանակ», 18 փետրվարի 2015 · ArmLur, 7 հունիսի 2023 · «Հրապարակ» · 2023 թվականի սեպտեմբերի 12-ի ՀՕ-292-Ն օրենքը

Համաշխարհային առևտրի կենտրոնից մինչև «Կասկադ»

2023 թվականի սեպտեմբերի 7-ին՝ Պապոյանի վիճահարույց օրինագծի վերջնական ընդունումից հինգ օր առաջ, կառավարությունը հավանություն տվեց Երևանում Համաշխարհային առևտրի կենտրոնի (WTC Yerevan) կառուցման գործում «Ռենշինի» մասնակցությանը:

2024 թվականի ապրիլի 30-ին կառավարության անունից ընկերության հետ պայմանագիրը ստորագրեց արդեն էկոնոմիկայի նախարար Գևորգ Պապոյանը: Նույն Պապոյանը, որի միջոցով, մամուլի պնդումների համաձայն, Գրիգորյանը առաջ էր մղում խոշոր կառուցապատողների շահերը:

Պետությունն ու «Հայփոստը» նախագծում ներդրել են Երևանի կենտրոնում գտնվող անշարժ գույք՝ 10,95 մլրդ դրամ ընդհանուր արժեքով: Մինչև 2026 թվականի հոկտեմբեր նախագծի հայտարարված արժեքը 212 մլն-ից աճել է մինչև 470 մլն դոլար, իսկ «Ռենշինի» մասնաբաժինը 50%-ից հասել է 56%-ի: Միաժամանակ հայտարարվել է բրիտանական պետական արտահանման վարկային գործակալության՝ UK Export Finance-ի հետ հուշագրի ստորագրման մասին: Նախատեսվող ֆինանսավորման գումարը չի բացահայտվել:

Ոչ պակաս հետաքրքիր է Երևանի «Կասկադի» վերակառուցման պատմությունը: 2025 թվականին մրցույթի հաղթող դարձավ դրա միակ մասնակիցը՝ GTB Development-ի գլխավորած կոնսորցիումը: Ընկերության հիմնական սեփականատեր Գրիգոր Տեր-Ղազարյանը՝ «Հանրապետություն» կուսակցության առաջնորդ Արամ Սարգսյանի եղբոր փեսան, նախկինում սնանկ էր ճանաչվել: Հետագայում սնանկության ընթացակարգն ավարտվել էր:

2025 թվականի հոկտեմբերի 23-ին կառավարությունը հավանություն տվեց ընկերությանը 2,45 հա տարածքի կառուցապատման իրավունք տրամադրելուն և ևս 4,87 հա հողատարածքի ուղղակի վաճառքին, որը գնահատվել էր 10,45 մլրդ դրամ:

Սակայն արդեն 2026 թվականի հուլիսին հայտնի դարձավ, որ «Ռենշինը» բաժնեմաս է ձեռք բերում նախագծում: Ընդ որում՝ հատուկ ընդգծվում էին ընկերության ֆինանսական կայունությունն ու շինարարության ոլորտում գրեթե 25 տարվա փորձը:

Եթե հենց «Ռենշինի» փորձն ու ֆինանսական հնարավորությունները պետք է ապահովեն նախագծի հաջող իրականացումը, ինչո՞ւ սկզբում այն վստահվեց մեկ այլ ընկերության:

2023 թվականի սկանդալից հետո Գրիգորյանի անունը գործնականում անհետացավ «Ռենշինի» մասին հրապարակումներից: Իսկ ընկերությունը շարունակեց ընդլայնել իր ներկայությունը պետության մասնակցությամբ քաղաքաշինական խոշորագույն նախագծերում:

Աղբյուրներ · Հայաստանի էկոնոմիկայի նախարարություն, 30 ապրիլի 2024 · Հետք, 2026 · Հայաստանի կառավարություն, 10 հոկտեմբերի 2026 · Factor TV, 2025 · «Ազատություն» ռադիոկայան, 16 հունվարի 2026 · Կառավարության № 1499-Ա որոշումը · «Հայկական ժամանակ», 3 հուլիսի 2026

Ովքե՞ր են կանգնած «Ռենշինի» հետևում. շինարարական բիզնես և ֆինանսական կառույցներ

«Ռենշինի» սեփականատերերն իրենց շահերն ունեն նաև ֆինանսական հատվածում: Հրապարակված տվյալների համաձայն՝ Արայիկ Կարապետյանին և Էդուարդ Մարությանին պատկանում է շինարարական ընկերության 50-ական տոկոսը:

Նրանք նաև վերահսկում են «Գլոբալ Կրեդիտ» ունիվերսալ վարկային կազմակերպության բաժնետոմսերի գրեթե 80%-ը. Մարությանին պատկանում է 41,66%-ը, Կարապետյանին՝ 38,31%-ը: Առաջինը ղեկավարում է կազմակերպության խորհուրդը, երկրորդը խորհրդի անդամ է:

Գործարարների շինարարական և ֆինանսական բիզնեսները փոխկապակցված են. «Գլոբալ Կրեդիտն» առաջարկում է բնակարանների գնման ֆինանսավորման հատուկ ծրագիր Skyline բնակելի համալիրում, որը կառուցում է «Ռենշինը»:

Կառուցապատողի մեկ այլ ֆինանսական գործընկերը Ամերիաբանկն է: 2026 թվականին բանկը կազմակերպել է «Ռենշինի» պարտատոմսերի առաջին տեղաբաշխումը՝ 10 մլրդ դրամի ծավալով:

Եվ մեր հետաքննությունում կրկին հայտնվում է Ամերիաբանկը, որտեղ ժամանակին ղեկավար պաշտոններ է զբաղեցրել Միհր Գրիգորյանը: Ամուլսարի դեպքում բանկը պետական երաշխիքով բազմամիլիոն վարկ է տրամադրել, «Ռենշինի» դեպքում՝ կազմակերպել կապիտալի ներգրավումը պարտատոմսերի թողարկման միջոցով:

Աղբյուրներ · ArmLur, 7 հունիսի 2023 · «Գլոբալ Կրեդիտ», բաժնետերերը · Skyline-ի ֆինանսավորման ծրագիրը · Banks.am, հունիս 2026 · Ամերիաբանկ, հոկտեմբեր 2026

«Ռենինվեստ» և «Ռենշին». անունների նմանությունն ու Գրիգորյանի եղբոր վրացական կապերը

Միհր Գրիգորյանի պատմության մեջ հայտնվում է նմանահունչ անունով ևս մեկ ընկերություն՝ «Ռենինվեստը»: 2018 թվականին «Հետքը» պարզել էր, որ դրա տնօրենը փոխվարչապետի եղբայր Էդգար Գրիգորյանն է:

«Ռենինվեստ» ՍՊԸ-ն Երևանում գրանցվել է 2016 թվականի նոյեմբերին: Ընկերության 99,9%-ը պատկանում էր վրացական Georgian International Energy Corporation-ին (GIEC), ևս 0,1%-ը՝ Վրաստանի խորհրդարանի նախկին պատգամավոր, գործարար Դավիթ Բեժուաշվիլիին:

GIEC-ը մտնում էր բազմաճյուղ Georgian Industrial Group (GIG) հոլդինգի կազմի մեջ, որի վերջնական սեփականատերը Մարշալյան կղզիներում գրանցված Chemexim International օֆշորային ընկերությունն էր: GIG-ի կայքում Էդգար Գրիգորյանը ներկայացված էր որպես Հայաստանում հոլդինգի ներկայացուցիչ:

Ուշագրավ է, որ GIEC-ը երկար տարիներ համագործակցել է Bank of Georgia-ի հետ: 2012 թվականին բանկն ընկերությանը 1,6 մլն դոլարի վարկ է տրամադրել «Ալազանի-1» ՀԷԿ-ի արդիականացման համար: GIEC-ի այն ժամանակվա տնօրեն Նաթիա Թուրնավան նշել էր, որ ընկերությունը նախկինում ևս օգտվել է այս բանկի ֆինանսավորումից: Bank of Georgia-ն հիշատակվում է նաև GIEC-ի՝ 2021 թվականի ֆինանսական հաշվետվության մեջ:

Լուսանկարում՝ Էդգար Գրիգորյանը

Հետաքրքիր է նաև Թուրնավայի հետագա կարիերան: 2023 թվականի հունիսին նա դարձավ Վրաստանի ազգային բանկի ղեկավարի պաշտոնակատար: Հենց նրա ղեկավարության շրջանում վրացական կարգավորիչը հավանություն տվեց Bank of Georgia խմբի կողմից Ամերիաբանկի ձեռքբերմանը: 303,6 մլն դոլար արժողությամբ գործարքն ավարտվեց 2024 թվականի ապրիլին: Գնորդը ստացավ հայկական բանկի բաժնետոմսերի 90%-ը, ևս 10%-ը պահպանեց ՎՋԵԲ-ը:

Այսպիսով, վրացական գործարար կառույցը, որի շահերը Հայաստանում ներկայացնում էր Միեր Գրիգորյանի եղբայրը, երկարամյա ֆինանսական հարաբերություններ ուներ այն բանկի հետ, որի խումբը հետագայում ձեռք բերեց Ամերիաբանկը:

Աղբյուրներ · Հետք, 2018 · The FINANCIAL, 2012 · GIEC-ի 2021 թվականի ֆինանսական հաշվետվությունը · Վրաստանի ազգային բանկ · Bank of Georgia Group, 2024

Մեկ միլիոն դոլար՝ ավանդներում, և 296 մլն դրամ՝ նվերների համար

Միեր Գրիգորյանն իշխանության եկավ արդեն ունևոր մարդ լինելով: Սակայն պետական ծառայությունն էլ նրա համար բավական եկամտաբեր եղավ:

Եթե 2019 թվականին փոխվարչապետի տարեկան աշխատավարձը կազմում էր 19,5 մլն դրամ, ապա 2025 թվականին այն հասել է 32,1 մլն դրամի՝ ավելանալով 64,6%-ով: Ընդ որում՝ միայն

վերջին մեկ տարում Գրիգորյանի աշխատավարձն աճել է գրեթե 32%-ով: Միջին հաշվով նա ամսական ստանում է 2,67 մլն դրամ: Ընդհանուր առմամբ, 2019–2025 թվականներին պետությունը նրան որպես աշխատավարձ վճարել է ավելի քան 167 մլն դրամ:

Եվս 72,5 մլն դրամ Գրիգորյան ամուսինները 2021–2025 թվականներին Արդշինբանկից ստացել են որպես տոկոսներ և այլ վճարումներ՝ չհաշված բաժնետոմսերի վաճառքից ստացված միջոցները:

Ընտանիքի ունեցվածքի չափերի մասին խոսուն վկայություն են նաև ամուսինների ծախսերը:

Լուսանկարում՝ Միեր Գրիգորյանը կնոջ՝ Աննա Գրիգորյանի հետ Մոնակոյում

2022 թվականին Միեր Գրիգորյանը նվիրատվության կամ օգնության կարգով փոխանցել է 56,8 մլն դրամի գույք, իսկ նրա կինը՝ 495 հազար եվրոյի: 2023 թվականին փոխվարչապետը նույն հոդվածով հայտարարագրել է ևս 71 հազար եվրո:

Երկու տարվա ընթացքում ամուսիններն իրենց թույլ են տվել ավելի քան 296 մլն դրամի նվերներ ու օգնություն տրամադրել: Սա ավելին է, քան կառավարությունում յոթ տարվա աշխատանքի ընթացքում Գրիգորյանի ստացած ամբողջ աշխատավարձը: Ո՞ւմ են հասել այդքան առատաձեռն նվերները:

Ոչ պակաս տպավորիչ են անշարժ գույքում ներդրումները: 2023 թվականի դեկտեմբերին փոխվարչապետի կինը Երևանի Աջափնյակ վարչական շրջանում 171,8 մլն դրամով հողամաս է ձեռք բերել: Մեկ տարի անց այն հայտարարագրում արդեն նշվում է որպես անհատական բնակելի տուն՝ տնտեսական շինություններով: Միայն անշարժ գույքի վերանորոգման վրա 2024–2025 թվականներին Աննա Գրիգորյանը ծախսել է 52,1 մլն դրամ:

Ընդ որում՝ նույնիսկ այդպիսի խոշոր ծախսերից հետո՝ 2025 թվականի վերջի դրությամբ, ամուսիններն ունեցել են 1 մլն դոլարի բանկային ավանդներ, բանկային հաշիվներում՝ ավելի քան 14 մլն դրամ և 10 հազար դոլար, ինչպես նաև 50 մլն դրամ կանխիկ:

Ավելի քան 1,17 մլն դոլարի ֆինանսական ակտիվներ, անշարժ գույքի յոթ միավոր և նվերների ու գույքի ձեռքբերման վրա ծախսված հարյուրավոր միլիոն դրամներ: Թվերով այսպիսի տեսք ունի իշխանության մեջ գտնվելու տարիներին Միեր Գրիգորյանի ֆինանսական հաջողությունը:

Աղբյուրներ · Iravaban · Միեր Գրիգորյանի 2021, 2022, 2023, 2024, 2025 թվականների հայտարարագրերը · Աննա Գրիգորյանի 2021, 2022, 2023, 2024, 2025 թվականների հայտարարագրերը:

Ընտանիքի ֆինանսիստները. HSBC-ից մինչև Համաշխարհային բանկ

Գրիգորյանների ընտանիքում բանկային կարիերան չի սահմանափակվում ներկայիս փոխվարչապետով: Նրա ավագ եղբայր Էդգարը նույնպես երկար տարիներ աշխատել է ֆինանսական ոլորտում, իսկ 2021 թվականի հուլիսից, ըստ LinkedIn-ում նրա մասնագիտական էջի, Վաշինգտոնում զբաղեցնում է Համաշխարհային բանկի գործադիր տնօրենի խորհրդականի պաշտոնը:

Էդգար Գրիգորյանն ավարտել է Կիևի պետական համալսարանի միջազգային տնտեսական հարաբերությունների ֆակուլտետը, իսկ 1998–1999 թվականներին սովորել է Լոնդոնի տնտեսագիտության և քաղաքական գիտությունների դպրոցի (LSE) մագիստրատուրայում:

Կարիերան սկսել է 1993 թվականին՝ Հայաստանի ԱԳՆ-ում, 1995–1998 թվականներին ղեկավարել է Մեծ Բրիտանիայում Հայաստանի դեսպանության առևտրի բաժինը: Այնուհետև յոթ տարի՝ 1999–2006 թվականներին, աշխատել է HSBC-ում, այդ թվում՝ որպես կորպորատիվ բանկային սպասարկման ավագ մենեջեր:

2006–2013 թվականներին ղեկավարել է Alcatel-Lucent-ի ներկայացուցչությունը Հայաստանում և Վրաստանում, 2014 թվականից դասավանդել է Հայ-ռուսական համալսարանում:

Ուշագրավ է, որ 2004–2005 թվականներին երկու եղբայրները միաժամանակ աշխատել են HSBC համակարգում: Բացի այդ, 2002–2006 թվականներին հենց Միեր Գրիգորյանը խորհրդատվական ծառայություններ է մատուցել Համաշխարհային բանկին:

Այսպիսով, եղբայրների մասնագիտական կենսագրությունները հատվում են միանգամից երկու խոշոր միջազգային ֆինանսական հաստատություններում՝ HSBC-ում և Համաշխարհային բանկում, որի հետ Միեր Գրիգորյանը շարունակում է համագործակցել արդեն կառավարական մակարդակով:

Աղբյուրներ · Էդգար Գրիգորյանի կենսագրությունը, ՀՌՀ · Էդգար Գրիգորյանի LinkedIn էջը · Մհեր Գրիգորյանի կենսագրությունը, ՀՀ կառավարություն · Արմենպրես, 29 ապրիլի 2024

HSBC. ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԵՏՔԸ, ԱՐԴՇԻՆԲԱՆԿԸ, ԱՄՈՒԼՍԱՐԸ ԵՎ TRIPP-Ը

Մհեր Գրիգորյանի կենսագրության մեջ մի հետաքրքիր առանձնահատկություն կա. նրա մասնագիտական ուղին երկար տարիներ անցնում է բանկերի, միջազգային ֆինանսական հաստատությունների և խոշոր ներդրումային նախագծերի միջով: Ընդ որում՝ այդ կապերից մի քանիսը հետագայում հատվում են ամենաանսպասելի կերպով:

1999–2005 թվականներին Գրիգորյանն աշխատել է Արմիմպեքսբանկում (ներկայիս Ամերիաբանկում)՝ զբաղեցնելով իրավաբանական ծառայության ղեկավարի և գործառնական տնօրենի պաշտոնները: 2004–2005 թվականներին նա միաժամանակ որպես իրավաբան աշխատել է HSBC Bank Armenia-ում, իսկ 2002–2006 թվականներին իրավաբանական խորհրդատվական ծառայություններ է մատուցել Համաշխարհային բանկին: Այս տեղեկությունները ներկայացված են Հայաստանի կառավարության կայքում հրապարակված պաշտոնական կենսագրության մեջ:

Բայց, ինչպես արդեն նշել ենք, HSBC-ում աշխատել է ոչ միայն ինքը՝ Մհեր Գրիգորյանը: Նրա ավագ եղբայր Էդգարը 1999–2002 թվականներին զբաղեցրել է հաճախորդների հետ աշխատանքի մենեջերի պաշտոնը, իսկ 2002–2006 թվականներին աշխատել է որպես կորպորատիվ հաճախորդների հետ աշխատանքի ավագ մենեջեր (հաճախորդների հետ հարաբերությունների ավագ մենեջեր / կորպորատիվ բանկային սպասարկում): Այս

տեղեկությունները բերված են Հայ-ռուսական համալսարանի հրապարակած՝ Էդգար Գրիգորյանի մասնագիտական կենսագրության մեջ:

Այսպիսով, մի քանի տարի շարունակ երկու եղբայրներն էլ կապված էին նույն միջազգային բանկային խմբի հետ: Մեկը Հայաստանի բանկային համակարգում զբաղվում էր իրավաբանական և գործառնական աշխատանքով, մյուսը՝ HSBC-ում կորպորատիվ բանկային սպասարկմամբ:

Ինքը՝ HSBC-ն, առանձին ուշադրության է արժանի: Սա Լոնդոնում կենտրոնակայան ունեցող բրիտանական ֆինանսական խումբ է՝ միջազգային խոշորագույն բանկային կազմակերպություններից մեկը: Նրա գործունեությունը պատմականորեն ուղղված է միջազգային առևտրի և անդրսահմանային ֆինանսական հոսքերի սպասարկմանը՝ հատկապես Ասիա-խաղաղօվկիանոսյան շուկաների և Եվրոպայի միջև:

2012 թվականին Վրաստանում HSBC-ի գործունեության դադարեցումից հետո Հայաստանը մնացել էր Հարավային Կովկասի միակ երկիրը, որտեղ խումբը պահպանում էր սեփական առևտրային բանկը: Այս հանգամանքը հաստատվում էր նաև այն ժամանակվա հայկական բանկային մամուլի, մասնավորապես՝ Banks.am-ի հաղորդումներով:

Այլ կերպ ասած՝ հայկական փոքր շուկան երկար տարիներ տարածաշրջանում մնում էր HSBC-ի միակ բանկային հարթակը: Հայկական ստորաբաժանումն ընդգրկված էր խմբի միջազգային թղթակցային համակարգում, որն այն կապում էր Լոնդոնի, Հոնկոնգի, Ավստրալիայի և ԱՄՆ-ի ֆինանսական կենտրոնների հետ: Դա հաստատում են ավելի վաղ հրապարակված՝ HSBC Armenia-ի բանկային վավերապայմանները:

Սակայն 2024 թվականի փետրվարին տեղի ունեցավ մի իրադարձություն, որը ստիպում է կրկին անդրադառնալ Գրիգորյանի մասնագիտական կենսագրությանը:

Փետրվարի 6-ին HSBC-ն հայտարարեց իր հայկական ստորաբաժանումն Արդշինբանկին վաճառելու մասին: Գործարքն ավարտվեց 2024 թվականի նոյեմբերի 29-ին. Արդշինբանկը ձեռք բերեց HSBC Bank Armenia-ի բաժնետոմսերի 100%-ը, որից հետո բանկը ստացավ նոր անուն՝ «Արդշինինվեստբանկ»: 2025 թվականի ապրիլին նախկին HSBC-ն իրավաբանորեն միացավ Արդշինբանկին, որը դարձավ նրա ակտիվների, պարտավորությունների և հաճախորդների հետ հարաբերությունների իրավահաջորդը:

Այս հաջորդականությունն ամրագրված է HSBC-ի վաճառքի մասին հայտարարության, 2024 թվականի նոյեմբերի 29-ին գործարքի ավարտի մասին հաղորդագրության և Հայաստանի Կենտրոնական բանկի պաշտոնական որոշման մեջ:

Իսկ հիմա հիշենք. 2011–2018 թվականներին Արդշինբանկը ղեկավարում էր Մհեր Գրիգորյանը: Հենց նա էր գլխավորում այն բանկը, որը հետագայում ձեռք բերեց միջազգային ֆինանսական

խմբի հայկական ստորաբաժանումը, որտեղ նախկինում աշխատել էին թե՛ ինքը՝ Գրիգորյանը, թե՛ նրա ավագ եղբայրը:

Ինչո՞ւ HSBC-ն որոշեց հեռանալ Հայաստանից: HSBC Bank plc-ի 2024 թվականի տարեկան հաշվետվության մեջ բացատրությունը բավական հստակ է ձևակերպված. վերջին տարիներին հայկական բիզնեսը համարվում էր ոչ առանցքային, իսկ վաճառքը հնարավորություն էր տալիս կապիտալն ավելի քիչ ռազմավարական նշանակություն ունեցող ստորաբաժանումներից ուղղել աճի ավելի բարձր տեմպեր ունեցող շուկաներ: Հաշվետվության մեջ նաև նշվում է, որ գործունեության աստիճանական դադարեցումը տնտեսական առումով ավելի պակաս գրավիչ էր համարվել և կապված էր աշխատակիցների հեռանալու, մնացած գործունեության նկատմամբ վերահսկողությունը պահպանելու և կարգավորման խնդիրների ռիսկերի հետ:

Սակայն Նիկոլ Փաշինյանի կառավարման շրջանում Հայաստանի բանկային հատվածի զուտ շահույթի գրեթե յոթապատիկ աճի պայմաններում նման բացատրությունը բնական հարցեր է առաջացնում: Հայաստանի բանկային շուկան բարձր եկամտաբերություն էր ցուցաբերում, իսկ երկրում բանկային բիզնեսն ակնհայտորեն անկման մեջ չէր: Եթե HSBC-ն որոշել էր հրաժարվել իր հայկական ստորաբաժանումից, ապա ինչո՞ւ գնորդը դարձավ հենց Արդշինբանկը: Եվ ինչո՞ւ նախկինում Գրիգորյանի ղեկավարած բանկը շահագրգռված էր միջազգային բանկային կառույցի ձեռքբերմամբ՝ դրա հաճախորդների բազայի և արտասահմանյան ֆինանսական կենտրոնների հետ ձևավորված հարաբերությունների հետ միասին:

Գործարքի մասին հենց Արդշինբանկի հաղորդագրության մեջ առանձնահատուկ ուշադրություն էր դարձվում HSBC-ի ունևոր անհատ հաճախորդներին, հայկական խոշոր կորպորացիաներին և բանկային որակավորված մասնագետներին: 2023 թվականի վերջին HSBC Armenia-ի ակտիվները կազմում էին շուրջ 290 մլրդ դրամ, վարկային պորտֆելը՝ շուրջ 185 մլրդ, ավանդները՝ շուրջ 200 մլրդ դրամ: Հետևաբար, Արդշինբանկը ձեռք էր բերում ոչ թե պարզապես մասնաճյուղերի ցանց, այլ գործող բիզնես՝ խոշոր ընկերություններից կազմված հաճախորդների շրջանակով:

HSBC-ի ձեռքբերումից հետո Արդշինբանկի միջազգային ֆինանսական կապերը շարունակեցին զարգանալ: 2025 թվականին Վերակառուցման և զարգացման եվրոպական բանկը նրան տրամադրեց 135 մլն եվրոյի ֆինանսական փաթեթ՝ ԵՄ-ի, Կանաչ կլիմայական հիմնադրամի և Կլիմայական ներդրումների հիմնադրամի աջակցությամբ: 2025 թվականի դեկտեմբերին Եվրոպական ներդրումային բանկը համաձայնագիր ստորագրեց Արդշինբանկին ևս 100 մլն եվրո տրամադրելու մասին:

Նիդերլանդների զարգացման FMO բանկը Արդշինբանկի համար հաստատեց 20 մլն դոլարի ռիսկերի բաշխման մեխանիզմ՝ ԵՄ-ի և Նիդերլանդների կառավարության աջակցությամբ իրականացվող NASIRA ծրագրի շրջանակում: Ընդ որում՝ իր գնահատման մեջ FMO-ն Արդշինբանկը դասեց FI-A՝ բնապահպանական և սոցիալական բարձր ռիսկերի խմբին: Պատճառն ուղղակի նշված է. բանկի վարկային պորտֆելն ընդգրկում է

հանքարդյունաբերության, մետաղագործության, շինարարության և էներգետիկայի ոլորտների ձեռնարկություններ, ինչպես նաև բնութագրվում է կորպորատիվ վարկավորման բարձր կենտրոնացվածությամբ: Սա նշված է FMO-ի պաշտոնական փաստաթղթում:

2021 թվականին Արդշինբանկը Եվրասիական զարգացման բանկից ստացել է առևտրի ֆինանսավորման համար նախատեսված 75 մլն դոլարի վերականգնվող վարկային գիծ: Իսկ 2026 թվականի հունվարին Նիդերլանդներում գրանցված Dilijan Finance B.V. ընկերության միջոցով տեղաբաշխվել են 600 մլն դոլարի պարտքային արժեթղթեր՝ տարեկան 6,6% տոկոսադրույքով և 2031 թվականին մարման ժամկետով: Վարկառուն հենց Արդշինբանկն էր: Թողարկման կազմակերպիչներն էին Citigroup-ը, JPMorgan-ը, Oppenheimer-ը և Mashreqbank-ը: Թողարկման ազդագիրը Հայաստանի Կենտրոնական բանկը գրանցել է 2026 թվականի փետրվարի 25-ին: Փաստաթղթերը հասանելի են Կենտրոնական բանկի կայքում և միջազգային տեղաբաշխման ազդագրում:

Այսպես Արդշինբանկը վերածվեց միջազգային ֆինանսական շուկայի խոշոր մասնակցի, որը համագործակցում է եվրոպական զարգացման բանկերի, նիդերլանդական ֆինանսական հաստատությունների, միջազգային ներդրողների և խոշորագույն ներդրումային բանկերի հետ: Եվ սա արդեն պարզապես նախկին HSBC-ի ձեռքբերում չէ, այլ հայկական բանկի միջազգային ֆինանսական ենթակառուցվածքի ընդլայնում:

Բայց Գրիգորյանի բանկային պատմությունն այստեղ ևս մեկ շարունակություն է ստանում՝ այս անգամ հանքարդյունաբերության մեջ:

ԱՄՈՒԼՍԱՐ. ԵՐԿՈՒ ԲԱՆԿ ԵՎ ՄԵԿ ՓՈԽՎԱՐՉԱՊԵՏ

2019 թվականին, երբ Ամուլսարի շուրջ բնապահպանական և դատական վեճերն առանձնապես սրվել էին, Lydian International-ի գործով կանադական դատավարության նյութերում թվարկված էին նրա հայկական դուստր ընկերության՝ «Գեոթիմի» բանկային հաշիվները: Ընկերությանը սպասարկող բանկերի թվում նշված էին HSBC Bank Armenia-ն և Ամերիաբանկը: HSBC-ում կային գործառնական հաշիվներ՝ դրամով, դոլարով և եվրոյով, Ամերիաբանկում՝ հաշիվներ դրամով, դոլարով, ֆունտ ստեռլինգով, եվրոյով և ռուբլով: Սա արտացոլված է դատական նյութերի 199–200-րդ էջերում:

Այս հանգամանքն ուշադրության է արժանի. երկու բանկերն էլ, որոնք սպասարկում էին Ամուլսարի նախագծի հետ կապված ընկերությանը, տեղ ունեն ներկայիս փոխվարչապետի մասնագիտական կենսագրության մեջ: Մեկում նա աշխատել է որպես իրավաբան, մյուսը ղեկավարել է գրեթե յոթ տարի: Հիշեցնենք՝ նրա եղբայրը ևս ղեկավար պաշտոն է զբաղեցրել HSBC-ում:

Ավելին, Ամերիաբանկի հարաբերություններն Ամուլսարի հետ սկսվել են դեռևս 2016 թվականին: Այն ժամանակ Lydian International-ն իր հայկական դուստր ընկերության միջոցով Ամերիաբանկի

հետ կնքել է 24 մլն դոլարի վարկային համաձայնագիր: Այդ միջոցներով նախատեսվում էր սարքավորումներ ձեռք բերել ոսկու արդյունահանման նախագծի համար: Այս գործարքի մասին ընկերությունը հայտարարել է 2016 թվականի նոյեմբերի 22-ի պաշտոնական մամուլի հաղորդագրության մեջ: Վարկի պայմաններով՝ սկզբնական մասնաբաժինը կազմում էր 10 մլն դոլար, իսկ վարկի առանձին մասնաբաժինների մարման համար նախատեսված էր տասը տարի ժամկետ:

Հետևաբար, Ամերիաբանկն Ամուլսարի ֆինանսավորմանը մասնակցում էր դեռ շատ ավելի վաղ, քան Փաշինյանի կառավարությունը որոշեց նախագծին պետական ֆինանսական աջակցություն տրամադրել:

Ինքը՝ Սիեր Գրիգորյանը, կառավարական մակարդակով անմիջականորեն ներգրավվեց հանքավայրի հետագա ճակատագրի քննարկմանը: 2023 թվականի հունիսի 6-ին նա ընդունեց «Լիդիան Արմենիա» և Allied Gold Corp. ընկերությունների ղեկավարությանը: Հանդիպմանը մասնակցում էին «Լիդիան Արմենիայի» տնօրենների խորհրդի անդամ Ջեֆրի Քոուչը, ընկերության գլխավոր տնօրեն Հայկ Ալոյանը և Allied Gold-ի հիմնադիր Ջասթին Դիբը: Քննարկվեցին հանքի շինարարության վերսկսումը, շահագործման մեկնարկի ժամկետները, նախագծի ֆինանսավորումը և պետության հետ համագործակցությունը: Կողմերն առանձին ընդգծեցին բնապահպանական և սոցիալական կառավարման միջազգային չափանիշների պահպանման անհրաժեշտությունը: Այս մասին հայտնել էր NEWS.am-ը:

Ուշագրավ է, որ հենց այս հանդիպումն էր հետագայում հայտնվել Բեռնի կոնվենցիայի ուշադրության կենտրոնում: Մշտական կոմիտեի 43-րդ նիստի՝ 2023 թվականի դեկտեմբերի 1-ի նյութերում արտացոլված էին CEE Bankwatch Network բնապահպանական կազմակերպության առարկությունները. փոխվարչապետը և ընկերության ղեկավարությունը նախագծի վերսկսումը քննարկել էին առանց մյուս շահագրգիռ կողմերի մասնակցության և առանց նախատեսված՝ շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նոր գնահատման: Կոմիտեն նաև մտահոգություն էր հայտնել «Էմերալդ» ցանցի պահպանվող տարածքների վրա հանքի հնարավոր ազդեցության առնչությամբ և Հայաստանի իշխանություններին կոչ արել հաշվի առնել բնապահպանական հետևանքները: Փաստաթուղթը հրապարակել է Եվրոպայի խորհուրդը:

2024 թվականի հունվարին կառավարությունը որոշում ընդունեց նվիրատվությամբ ստանալ «Լիդիան Արմենիայի» բաժնետոմսերի 12,5%-ը: Բաժնետոմսերի փաստացի փոխանցումը ձևակերպվեց 2024 թվականի դեկտեմբերի 27-ին: Այսպիսով, պետությունը դարձավ մի ընկերության համասեփականատեր, որի նախագծի իրականացումը մինչ այդ ուղեկցվել էր բնապահպանական երկարամյա վեճերով և դատական գործընթացներով: Դա հաստատում են կառավարության № 81-Ա որոշումը և բաժնետոմսերի փոխանցման մասին «Արմենպրեսի» հաղորդագրությունը:

2025 թվականի փետրվարին կառավարությունն ավելի առաջ գնաց և «Լիդիան Արմենիային» հնարավորություն տվեց բյուջետային երաշխիքով մինչև 150 մլն դոլարի բանկային վարկ

ներգրավել: Սկզբում ենթադրվում էր սինդիկացված ֆինանսավորում հինգ բանկերի՝ Արդշինբանկի, Ակբա բանկի, ԱյԴի Բանկի, Ինեկոբանկի և Էվոկաբանկի կողմից: Սակայն առևտրային վարկատուների հետ բանակցություններից հետո սխեման փոխվեց: 2025 թվականի ապրիլի 30-ին կառավարությունը վերանայեց երաշխիքի պայմանները՝ նախատեսելով վարկավորում Ամերիաբանկի և/կամ հայկական այլ բանկերի կողմից: Այս հաջորդականությունը մանրամասն նկարագրված է Finport-ի՝ 2025 թվականի ապրիլի 30-ի հրապարակման մեջ և արտացոլված է կառավարության № 220-Ա և № 534-Ա որոշումներում:

Հենց այստեղ Գրիգորյանի բանկային կենսագրությունը կրկին առանձնահատուկ հետաքրքրություն է առաջացնում: Ֆինանսավորման սկզբնական սխեմայում ներգրավված էր Արդշինբանկը, որը նա ղեկավարել է մինչև 2018 թվականի մայիսը: Պայմանների փոփոխությունից հետո որպես հիմնական վարկատու նշվեց Ամերիաբանկը՝ բանկ, որտեղ Գրիգորյանն աշխատել է 1999–2005 թվականներին և զբաղեցրել իրավաբանական ծառայության ղեկավարի ու գործառնական տնօրենի պաշտոնները: Ավելի վաղ Ամերիաբանկը «Լիդիան» ընկերությանը տրամադրել էր 24 մլն դոլարի վարկ՝ ապահովված Ամուլսարի համար նախատեսված սարքավորումներով:

Այլ կերպ ասած՝ նախագծի ֆինանսական պատմության մեջ հաջորդաբար հայտնվում են փոխվարչապետի նախկին մասնագիտական գործունեության հետ կապված երկու բանկերն էլ:

Անշուշտ, հրապարակված որոշումները յուրաքանչյուր բանկային գործարքի համաձայնեցմանը Գրիգորյանի անձնական մասնակցության մասին տեղեկություններ չեն պարունակում: Բայց նա զբաղեցնում էր փոխվարչապետի պաշտոնը և մասնակցում Ամուլսարի հարցով կառավարության աշխատանքներին, ուստի նախագծի շուրջ ֆինանսական քաղաքականության ձևավորման մեջ նրա դերն առանձին ուսումնասիրության է արժանի:

ԱՄՈՒԼՍԱՐԸ, ԱՄԵՐԻԿՅԱՆ ԴԻՎԱՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՀԱՆՔԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ամուլսարի նկատմամբ ամերիկյան հետաքրքրությունը ևս երկար պատմություն ունի: Դեռևս 2018 թվականին ԱՄՆ դեսպան Ռիչարդ Միլսը զգուշացնում էր, թե նախագծի վերաբերյալ որոշման ձգձգումն ինչ հետևանքներ կարող է ունենալ Հայաստանի ներդրումային գրավչության համար: 2022 թվականի ապրիլին դեսպան Լին Թրեյսին այցելել էր հանքավայր և կոչ արել հնարավորինս շուտ ու թափանցիկ կերպով կարգավորել դրա շուրջ վեճերը: Այս մասին հայտնել էր «Հետքը»:

2025 թվականի փետրվարի 28-ին ԱՄՆ դեսպանությունը հրապարակայնորեն ողջունեց 150 մլն դոլարի պետական երաշխիք տրամադրելու կառավարության որոշումը: Ամերիկյան կողմն այն

լավ լուր անվանեց ամերիկյան և հայկական բիզնեսի համար՝ ընդգծելով, որ նախագծին աջակցում է հենց սկզբից: Այս մասին գրել էր «Ազատություն» ռադիոկայանը:

2026 թվականի հոկտեմբերի 10-ին Նիկոլ Փաշինյանը պաշտոնապես ներկա գտնվեց Ամուլսարի հանքի շահագործման մեկնարկի արարողությանը: Իր խոսքում վարչապետը նախագծի մեկնարկն անվանեց «հաջողության պատմություն», հայտարարեց, որ բնապահպանական հարցերն ստացել են իրենց պատասխանները, և ընդգծեց, որ հանքավայրը պետք է օգուտ բերի պետությանն ու բնակչությանը: Կառավարության տվյալներով՝ նախագծում ընդհանուր ներդրումները կազմել են շուրջ 750 մլն դոլար, որից 150 մլն դոլարն ապահովվում էր պետական երաշխիքով: Կառավարության՝ 2026 թվականի հոկտեմբերի 10-ի պաշտոնական հաղորդագրությունը:

Վեց օր անց, ելույթ ունենալով «Հանքարդյունաբերական Հայաստան 2026» համաժողովում, Միեր Գրիգորյանը հայտարարեց Հայաստանում «որակապես նոր մակարդակի հանքարդյունաբերություն» ստեղծելու անհրաժեշտության մասին: Նա խոսեց միջազգային չափանիշների, տեխնոլոգիական զարգացման, պատասխանատու գործարարության և ներդրողների վստահությունն ամրապնդելու անհրաժեշտության մասին: Ընդ որում՝ համաժողովի հովանավորների ու գործընկերների թվում նշված էին և՛ «Լիդիան Արմենիան», և՛ Ամերիաբանկը՝ Ամուլսարի պատմության երկու մասնակիցները, որոնք արդեն տարիներ շարունակ կապված են դրա ֆինանսավորման և զարգացման հետ: Մասնակիցների և հովանավորների կազմը նշված է համաժողովի պաշտոնական կայքում, իսկ Գրիգորյանի ելույթը հրապարակել է NEWS.am-ը:

Ստացվում է, որ մարդը, որի նախկին մասնագիտական գործունեությունը կապված էր «Գեոթիմ» ընկերությանը սպասարկող երկու բանկերի հետ, այսօր հանդես է գալիս որպես հանքարդյունաբերության ոլորտում պետական քաղաքականությունը հրապարակայնորեն առաջ տանողներից մեկը: Ընդ որում՝ հենց պետությունն է դարձել «Լիդիան Արմենիայի» բաժնետերը և բյուջետային երաշխիքով ապահովել նախագծի ֆինանսավորման զգալի մասը:

ԱՄՈՒԼՍԱՐԻՑ ԴԵՊԻ TRIPP. ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՀՈՒՄՔ, ՆՈՐ ԵՐԹՈՒՂԻՆԵՐ ԵՎ ԱԴՐԲԵՋԱՆԱԿԱՆ ԱՃԽԱՋՐԱԾԻՆՆԵՐ

Սրանով Գրիգորյանի գործունեության արտաքին քաղաքական կողմը չի ավարտվում: 2026 թվականի մայիսին Հայաստանն ու ԱՄՆ-ն ստորագրել են կենսական նշանակություն ունեցող օգտակար հանածոների և հազվագյուտ հողային մետաղների արդյունահանման, վերամշակման ու մատակարարման ոլորտում համագործակցության հուշագիր:

Փաստաթղթում ուղղակի նշվում է ամերիկյան արդյունաբերության և պաշտպանական համալիրի համար հումքի մատակարարման կայուն շղթաներ ձևավորելու անհրաժեշտությունը: Հատուկ ուշադրություն է հատկացվում Հարավային Կովկասից և Կենտրոնական Ասիայից օգտակար հանածոների փոխադրմանը: Եվ այստեղ TRIPP-ը նշվում է որպես նման մատակարարումներն ապահովող կարևոր երթուղիներից մեկը: Սա արդեն լրագրողների ենթադրություն չէ, այլ 2026 թվականի մայիսի 26-ի պաշտոնական հայ-ամերիկյան հուշագրի դրույթ:

Մեր Գրիգորյանն անմիջականորեն մասնակցում է նաև TRIPP-ի իրականացմանը: 2026 թվականի մայիսի 12-ին նա ընդունել է ամերիկյան պատվիրակությանը՝ ԱՄՆ Պետդեպարտամենտի և Միջազգային զարգացման ֆինանսական կորպորացիայի (DFC) ներկայացուցիչների մասնակցությամբ: Քննարկվել են նախագծի իրականացման իրավական ու կազմակերպչական հարցերը: Հանդիպումն արտացոլված է Հայաստանի կառավարության պաշտոնական հաղորդագրության մեջ:

Ուշադրության է արժանի ևս մեկ մանրամասն. TRIPP-ի վերաբերյալ Հայաստանի և ԱՄՆ-ի շրջանակային համաձայնագրում ենթակառուցվածքային նախագծի հնարավոր ուղղությունների թվում թվարկված են երկաթուղին, ավտոճանապարհը, նավթամուղը, գազամուղը, օպտիկամանրաթելային գծերն ու էլեկտրաէներգետիկ օբյեկտները:

Այսպիսով, TRIPP-ը կարող է դառնալ ոչ միայն տրանսպորտային միջանցք, այլև տարածաշրջանային էներգետիկ ենթակառուցվածքի մաս: Նավթագազատարների նախագծերի իրականացման դեպքում երթուղին կարող է լրացուցիչ հնարավորություններ բացել ածխաջրածինները Ադրբեջանից Թուրքիայի ուղղությամբ, ապա արտաքին շուկաներ փոխադրելու համար:

Այս համատեքստում չի կարելի չհիշատակել բրիտանական BP-ն՝ Ադրբեջանի նավթագազային հատվածի խոշորագույն մասնակիցներից մեկը: Ըստ հենց ընկերության՝ 2026 թվականի առաջին կիսամյակի տվյալների՝ BP-ին պատկանում է «Ազերի–Չիրագ–Գյունեշլի» նախագծի 30,37%-ը և «Շահ Դենիզի» 29,99%-ը: Նրան է պատկանում նաև Բաքու–Թբիլիսի–Ջեյհան նավթամուղի բաժնետոմսերի 30,10%-ը: Այս տվյալները ներկայացված են BP-ի պաշտոնական հաշվետվության մեջ:

Այժմ փորձենք ի մի բերել այս բոլոր հանգամանքները: Երկու եղբայրներն աշխատել են HSBC-ում: Մեր Գրիգորյանը հետագայում գլխավորել է Արդշինբանկը: Այդ բանկը ձեռք է բերել HSBC-ի հայկական ստորաբաժանումը՝ հաճախորդների բազայի և կորպորատիվ հարաբերությունների հետ միասին: Ձեռքբերումից հետո Արդշինբանկն միջազգային ֆինանսական միջոցներ ներգրավելու ավելի լայն հնարավորություններ է ձեռք բերել, միջոցներ է ներգրավում ՎԶԵԲ-ից, ԵՆԲ-ից և FMO-ից, մասնակցում է Եվրասիական զարգացման բանկի առևտրային ֆինանսավորմանը և միջազգային շուկայում տեղաբաշխում է վեց հարյուր միլիոնի պարտքային արժեթղթեր: Ինքը՝ բանկը, վարկավորում է այնպիսի ոլորտներ, այդ թվում՝

հանքարդյունաբերությունն ու էներգետիկան, որոնք միջազգային ներդրողների հատուկ ուշադրության կենտրոնում են: Իսկ Գրիգորյանը մասնակցում է TRIPP-ի շուրջ բանակցություններին և հանքարդյունաբերության ոլորտում պետական քաղաքականության ձևավորմանը:

Չափազանց շատ են հատումները, որպեսզի դրանք դիտարկվեն որպես մեկ պաշտոնյայի կենսագրության՝ միմյանց հետ չկապված դրվագներ: Եվ չափազանց մեծ են ֆինանսական ու աշխարհաքաղաքական խաղադրույքները, որպեսզի սահմանափակվենք պատմելով, թե փոխվարչապետը պարզապես լավ բանկային կապեր ունի:

Այս ամենն արդեն շատ հեռու է նախկին բանկային իրավաբանի կենսագրության սահմաններից: Այստեղ հատվում են միջազգային ֆինանսական կապերը, հանքարդյունաբերական շահերը, էներգետիկ ենթակառուցվածքներն ու արտաքին քաղաքական որոշումները: Բրիտանական ֆինանսական կապիտալը ներկայացված է HSBC-ի պատմությամբ, բրիտանական էներգետիկ շահերը՝ Ադրբեջանում BP-ի գործունեությամբ, իսկ TRIPP-ում ամերիկյան մասնակցությունն ամրապնդվում է DFC-ի վերահսկիչ բաժնեմասի միջոցով: Հարցը, թե ինչպես են այս շահերը համադրվելու նոր տարածաշրջանային նախագծերում, զուտ տեսական հարց չէ:

Ո՞ւմ են հասանելի լինելու ապագա տրանսպորտային և էներգետիկ երթուղիները: Ո՞ր ֆինանսական հաստատություններն են վարկավորելու դրանց շինարարությունը: Ովքե՞ր են դառնալու նավթամուղների, գազամուղների և այլ օբյեկտների օպերատորները: Եվ ի՞նչ տեղ է այս համակարգում հատկացված այն մարդկանց, որոնք տարիներ շարունակ աշխատել են հայկական բանկային ոլորտի ու միջազգային կապիտալի հատման կետում:

Մեր Գրիգորյանի դեպքում այս հարցերն առանձնահատուկ իմաստ են ստանում: Նրա մասնագիտական ուղին թույլ է տալիս հետևել, թե ինչպես բանկի իրավաբանական ծառայությունից եկած մարդը հայտնվեց հայկական խոշոր բանկի ղեկին, ապա զբաղեցրեց փոխվարչապետի պաշտոնը և լիազորություններ ստացավ մի ոլորտում, որն անմիջականորեն կապված է միջազգային ֆինանսական ու ենթակառուցվածքային նախագծերի հետ: Հենց այդ պատճառով HSBC-ն նրա կենսագրության մեջ ամենևին պատահական տող չէ: Սա այն դրվագներից մեկն է, առանց որի անհնար է հասկանալ նրա ներկայիս դերը:

Ժողովրդին՝ հեղափոխություն, կապիտալին՝ շարունակականություն

Մեր Գրիգորյանի պատմությունը հետաքրքիր է ամենևին ոչ միայն եկամուտների հայտարարագրերի, աշխատավարձի բազմապատիկ աճի, ընկերություններում բաժնեմասերը գրեթե մեկ միլիարդ դրամով վաճառելու կամ նախկինում իր ղեկավարած բանկի պարտատոմսերը ձեռք բերելու առնչությամբ: Այս ամենը շատ ավելի խոսուն մի պատմության առանձին դրվագներ են. մարդու պատմություն, որն իր գրեթե ամբողջ ուղին անցել է Հայաստանի

Ֆինանսաբանկային համակարգի ներսում, ղեկավարել երկրի խոշորագույն բանկերից մեկը և ի վերջո զբաղեցրել պետական կառավարման բարձրագույն պաշտոններից մեկը: Ընդ որում՝ Գրիգորյանի նախկին գործարար կապերը պետական ծառայության անցնելուց հետո չեն անհետացել: Դրանք շարունակում են գոյություն ունենալ բանկային կապիտալի հետ կապված կորպորատիվ կառուցվածքում:

Մեր կարծիքով՝ հենց այստեղ էլ պետք է փնտրել Մհեր Գրիգորյանի քաղաքական կերպարի իրական իմաստը: Նրա կարիերան բավական ակնհայտորեն վկայում է, որ 2018 թվականի այսպես կոչված «թավշյա հեղափոխությունն» ամենևին չէր նշանակում տնտեսական շահերի նախկին համակարգի ապամոնտաժում: Փոխվեցին քաղաքական աթոռներ զբաղեցնող մարդիկ, փոխվեց հռետորաբանությունը, նոր կարգախոսներ ի հայտ եկան, բայց խոշոր կապիտալը պահպանեց իր դիրքերը, իսկ դրա ներկայացուցիչները հնարավորություն ստացան շարունակելու մեծացնել ֆինանսական միջոցներն ու ազդեցությունն արդեն նոր իշխանության օրոք: Ավելին, պետական կառավարման վերին օղակներում հայտնվեցին մարդիկ, որոնք անմիջապես դուրս էին եկել հենց այն ֆինանսաբանկային միջավայրից, որի շահերին պետական քաղաքականությունն առնչվում է ամենաուղղակի ձևով: Մհեր Գրիգորյանն այսպիսի շարունակականության ամենաբնորոշ օրինակներից մեկն է:

Նույն տրամաբանության մասին է վկայում նաև [երկրորդ փոխվարչապետ Տիգրան Խաչատրյանի](#) թեկնածությունը, որը ներկայացնում է վերնախավի մեկ այլ խմբի շահերը: Այսպիսով, Փաշինյանի կառավարությունում հայտնվել են խոշոր կապիտալի տարբեր կենտրոնների ներկայացուցիչներ, որոնք քաղաքական իշխանափոխությունից հետո պահպանել են իրենց դիրքերն ու ազդեցությունը:

Սակայն միամտություն կլիներ կարծել, թե խոշոր կապիտալը կարող է անմասն մնալ երկրի քաղաքական կյանքից՝ քաղաքական գործիչներին լիակատար ազատություն տալով: Բանկային համակարգն ունի ոչ միայն ֆինանսական միջոցներ, այլև տնտեսության, ձեռնարկատիրության, զբաղվածության և քաղաքացիների սոցիալական վիճակի վրա ազդելու միանգամայն կոնկրետ լծակներ: Ֆինանսատնտեսական խմբերն ունակ են ազդելու հանրային տրամադրությունների վրա, աջակցելու որոշ քաղաքական ուժերի և խնդիրներ ստեղծելու մյուսների համար: Որոշակի հանգամանքներում նրանց միջոցները կարող են գործի դրվել նաև բողոքի շարժումներ կազմակերպելու համար: Այլ կերպ ասած՝ քաղաքական կյանքի արտաքին պատկերի հետևում միշտ գոյություն ունի մեկ ուրիշը՝ ֆինանսականը, որտեղ գործում են սեփական շահերը, պայմանավորվածություններն ու իշխանության վրա ազդելու մեխանիզմները:

Այս տեսանկյունից Նիկոլ Փաշինյանի կառավարությունում Մհեր Գրիգորյանի նշանակումը բոլորովին առանձնահատուկ նշանակություն է ստանում: Հին համակարգի դեմ պայքարի կարգախոսներով իշխանության եկած վարչապետին պետք էր մարդ, որը կկարողանար խոշոր ֆինանսական կապիտալի հետ վստահության վրա հիմնված հարաբերություններ ապահովել: Եվ Գրիգորյանը դարձավ հենց այդ կապող օղակը: Իշխանությունը հնարավորություն ստացավ

հենվելու ազդեցիկ ֆինանսաարդյունաբերական խմբերի հավատարմության վրա, իսկ խոշոր կապիտալը՝ իր տնտեսական դիրքերի պահպանման և հնարավորությունների հետագա ընդլայնման երաշխիքներ: Այսպես հեղափոխական հռետորաբանությունը միանգամայն համատեղելի եղավ նրանց շահերի հետ, որոնց դեռ երեկ ընդունված էր դասել հին համակարգի ներկայացուցիչների շարքում:

Բայց այսպիսի քաղաքական ու տնտեսական իդիլիան միանգամայն որոշակի գին ունի: Եվ այն վճարում են ոչ թե Փաշինյանը, ֆինանսական վերնախավի ներկայացուցիչները կամ պետական միջոցների բաշխման մասին որոշումներ ընդունողները: Վճարում է պետությունը, հետևաբար՝ քաղաքացիները, որոնց հարկերից էլ ձևավորվում է բյուջեն: Պետական գնումները, պետական պարտքի սպասարկումը, գանձապետական պարտատոմսերի տոկոսավճարները՝ այս ամենը հսկայական դրամական միջոցների հոսքի ուղիներ են, այդ թվում՝ դեպի բանկային հատված: Միայն 2025 թվականին պետական գանձապետական պարտատոմսերի տոկոսավճարները կազմել են 253,7 մլրդ դրամ: Մեկ տարում՝ քառորդ տրիլիոն դրամ: Եվ սա ընդամենը ներքին պետական փոխառությունների տոկոսներն են: Մինչդեռ խոսքը միջոցների մասին է, որոնք կարող էին ուղղվել բազմաթիվ պետական ու հանրային խնդիրների լուծմանը, բայց դրա փոխարեն ծախսվում են պարտքի սպասարկման վրա:

Այս առումով առանձին ուշադրության է արժանի հենց Գրիգորյանի դիրքը: Մարդը, որը ձևավորվել է բանկային համակարգում և ղեկավարել երկրի խոշորագույն բանկերից մեկը, այժմ պատասխանատու է պետության ֆինանսական քաղաքականության, պետական պարտքի կառավարման և պետական փոխառություններից եկամուտ ստացող ֆինանսական հաստատությունների հետ հարաբերությունների համար: Այսինքն՝ հենց նրան են վստահված այն որոշումները, որոնք անմիջականորեն առնչվում են այն ֆինանսական միջավայրի շահերին, որտեղից ինքն է եկել իշխանության: Եվ եթե այսպիսի կադրային շարունակականությունը համարվում է բնականոն, ապա հանրությունն իրավունք ունի իմանալու, թե ում և ինչ պայմաններով է ծառայում պետական ֆինանսական քաղաքականությունը, ովքեր են ստանում բազմամիլիարդ փոխառությունների հիմնական օգուտները, և որքանով են ընդհանրապես հաշվի առնվում հարկատուների շահերը համապատասխան որոշումներն ընդունելիս:

Ի վերջո, Միեր Գրիգորյանի պատմությունը ստիպում է այլ կերպ նայել *2018* թվականի արդյունքներին: Ժողովուրդը ստացավ հեղափոխության խոստում, Փաշինյանի քաղաքական թիմը՝ իշխանություն, իսկ խոշոր կապիտալը պահպանեց իր դիրքերն ու պետության ֆինանսական միջոցներից օգտվելու հնարավորությունը: Թերևս հենց սա է ութամյա «հեղափոխական շինարարության» ամենահամոզիչ արդյունքը:

Անկախ հայկական պետությունն ամենևին չի ստեղծվել նրա համար, որ իր բյուջեն վերածվի ֆինանսական խմբերի եկամտի աղբյուրի, իսկ պետական իշխանությունը՝ նրանց բարեկեցության երաշխավորի: Պետական փողերը պետք է ծառայեն պետությանն ու ժողովրդին, այլ ոչ թե նրանց, որոնք հերթական իշխանափոխությունից հետո էլ կարողացել են պահպանել և՛

կապիտալը, և՛ ազդեցությունը: Այլապես հեղափոխության, ժողովրդաիշխանության և հին համակարգի դեմ պայքարի մասին խոսակցությունները մնում են սոսկ հարմար քող՝ միանգամայն հին կարգերը պահպանելու համար: